
**KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2
MØRE OG ROMSDAL**

Forvaltningsrevisjonsrapport

**Beregning av selvkost på områdene
avløp, slamtømming, renovasjon og feiing
i
Eide kommune**

18. november 2014

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er et interkommunalt selskap etter kommuneloven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for eierkommunene og har i dag seks revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Innholdsliste

INNHALDSLISTE.....	3
SAMMENDRAG.....	4
1 INNLEDNING	6
1.1 BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT.....	6
1.2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER.....	6
1.3 AVGRENSING	7
1.4 METODE	8
1.5 HØRING	8
2 REGELVERKET PÅ SELVKOSTOMRÅDENE	8
3 BESKRIVELSE AV GEBYRREGLEMENT I EIDE KOMMUNE	10
3.1 GENERELT	10
3.2 AVLØP	11
3.3 SLAMTØMMING	12
3.4 RENOVASJON	12
3.5 FEIING	13
3.6 VURDERING OG ANBEFALINGER	13
4 BESKRIVELSE AV TJENESTENE OG SAMMENLIGNING AV GEBYRNIVÅ.....	14
4.1 GENERELT	14
4.2 AVLØP	14
4.3 SLAMTØMMING	16
4.4 RENOVASJON	16
4.5 FEIING	18
5 BEREKNING AV GEBYR – FØR OG ETTERBEREGNING.....	19
5.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER	19
5.2 FAKTA	20
5.3 VURDERING	20
6 BEREKNING AV GEBYR – HENFØRBARE KOSTNADER.....	20
6.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER	20
6.2 FAKTA	21
6.3 VURDERING OG ANBEFALINGER	26
7 AVSETNING TIL OG BRUK AV FOND.....	27
7.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER	27
7.2 FAKTA	28
7.3 VURDERING	30
8 SAMLEDE VURDERINGER OG ANBEFALINGER	30
VEDLEGG.....	32
VEDLEGG 1: REFERANSER OG KILDER.....	32
VEDLEGG 2: REVISJONSKRITERIER.....	33
VEDLEGG 3: ETTERKALKYLE FOR 2008 TIL 2013 I EIDE KOMMUNE	36

Sammendrag

Forvaltningsrevisjonsprosjekt om beregning av selvkost på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing er bestilt av kontrollutvalget i sak 22/2013.

Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene.

Eide kommune har utarbeidet selvkostregnskap på selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Kommunen har tatt med kostnader til støttefunksjoner og tilleggsytelser. Kommunen har beregnet tilleggs- og støttefunksjoner ut ifra antatt tidsbruk. Regelverket tilsier at deler av utgiftene bør fordeles etter mer spesifikke fordelingskriterier.

Selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing håndteres av andre aktører iht avtale med Eide kommune. Faktura for de utgifter det enkelte firma utfører iht avtale sendes til Eide kommune. Eide kommune fakturerer deretter den enkelte abonnent, og sørger for at faktura betales. De kostnader som Eide kommune har til fakturering og andre henførbare kostnader fordeles på den enkelte abonnent på selvkostområdene.

Kostnader som oppstår i de eksterne virksomhetene som utfører arbeidene på selvkostområdene skal belastes det enkelte selvkostområdet. Revisjonen har ikke vurdert avtalene Eide kommune har på selvkostområdene. Eide kommune skal imidlertid ha oversikt over innholdet i avtalene slik at kommunen vet hvilke kostnader kommunen betaler for, og gjennom dette hvilke oppgaver kommunen selv skal løse på selvkostområdene.

Eide kommune og selskapene som utfører arbeid på selvkostområdene har egne hjemmesider for å gi publikum informasjon og service. Eide kommune bør gjøre informasjon om selvkost, og grunnlaget for gebyr, bedre tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Den gjennomgang som revisjonen har hatt av selvkostområdene viser at det stadig er endringer i hvilke ansatte i Eide kommune som arbeider på de ulike selvkostområdene. Det er opplyst at oversikter kommunen har er et «grovt anslag». Eide kommune bruker i stor grad samme prosentsatser hvert år, og kommunen ser også på hva andre kommuner belaster selvkostområdene.

Eide kommunen har ansvar for å påse at beregningen av gebyrene er i tråd med regelverket. De indirekte kostnadene som kommunen selv har er basert på et «grovt anslag». Totalt utgjør dette i overkant av 1,5 stillinger hvert år på de fire selvkostområdene. For å sikre at selvkostområdene ikke subsidierer annen aktivitet i kommunen, eller at selvkostområdene blir subsidiert av kommunen, anbefaler revisjonen at det i perioder registreres faktisk tidsbruk på selvkostområdene.

Eide kommune er i forvaltningsrevisjonsrapporten vurdert opp mot krav i lov og forskrift på de ulike tjenesteområder kommunene har ansvaret for. Revisjonen har i sin vurdering nyttet retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester som kommunal- og regionaldepartementet utgav i januar 2003 (H-2140). Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet nye retningslinjer for hvordan selvkost, og dermed også den øvre

rammen for gebyrinntektene fra innbyggerne, bør beregnes. Disse vil erstatte retningslinjene fra 2003 fra og med 2015. Det er viktig at Eide kommune tar i bruk de nye retningslinjene og blir tydeligere på hva som legges inn av utgifter på selvkostområdene.

De nye retningslinjene (H-3/14) er bedre tilpasset dagens situasjon, der tjenestene i mange tilfeller er skilt ut i egne selskaper. I den nye veilederen legges det opp til at grunnlagsdataene kan hentes fra selskapets egne regnskaper, og det er presisert at eventuelle selvkostfond kan legges i selskapet, og ikke nødvendigvis må ligge i kommunen. Kommunens plikt til å dokumentere selvkostberegningene er presisert.

Eide kommune har over mange år hatt negative selvkostfond. Hvis underskuddet er større enn selvkostfondet skal differansen føres på en memoriakonto. Kommunerevisjonen har tidligere påpekt dette, og legger til grunn at underskudd på selvkostfondene føres på memoriakonto.

Eide kommune har i perioden hatt egne fond for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing slik regelverket tilsier, og over- og underskudd er tillagt de respektive fondene. Fondene på selvkostområdene har de senere år hatt store negative tall. Kommunen har foretatt regnskapsmessige avsetninger i henhold til regelverket for å dekke opp de negative fondene. I praksis betyr det at kommunen per 31.12.2013 hadde forskuttert kostnader for kommunens innbyggere med om lag 4 millioner kroner på selvkostområdene. Revisjonens gjennomgang viser at Eide kommune sikrer at rente basert på akkumulert underskudd er belastet selvkostregnskapet.

Revisjonen registrerer at Eide kommune, med bistand fra Momentum Selvkost AS, har utarbeidet oversikter som skal sikre at underskuddene på selvkostområdene dekkes inn iht plan. De oversikter som er utarbeidet for før- og etterkalkyle for 2013 gir etter revisjonens vurdering tilstrekkelig informasjon.

Anbefalinger

Forvaltningsrevisjonsprosjektet har avdekket noen forbedringspunkter, som det i rapporten er redegjort for. De forhold som revisjonen trekker fram som anbefalinger er:

1. Eide kommune bør gjøre informasjon om selvkost, og grunnlaget for gebyr, bedre tilgjengelig på kommunens hjemmeside.
2. Eide kommune bør ta i bruk de nye retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14) som trer i kraft 1.1.2015, og gjennom dette bli tydeligere på hva som legges inn av utgifter på selvkostområdene.
3. For å sikre at selvkostområdene ikke subsidierer annen aktivitet i kommunen, eller at selvkostområdene blir subsidiert av kommunen, anbefales det at det i perioder registreres faktisk tidsbruk for ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdene.

1 Innledning

1.1 Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt

Kommunens revisor har som en av sine oppgaver å utføre forvaltningsrevisjon, jf. kommuneloven § 78 nr. 2 og forskrift om revisjon §§ 6 til 8. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger, jf. kommuneloven § 77 nr. 4.

Eide kommune har vedtatt overordnet plan for forvaltningsrevisjon for 2012-2015, jf. sak 12/2012 i Kommunestyret og sak 5/12 i kontrollutvalget. Kontrollutvalget vedtok i sak 22/2013 å prioritere et forvaltningsrevisjonsprosjekt om beregning av selvkost på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstillingene som skal behandles i forvaltningsrevisjonsprosjektet er:

- ✓ Hvordan treffes vedtak og kunngjøres gebyrreglement i Eide kommune?
- ✓ Hvordan er tjenestene på selvkostområdene avløp, slamtømming, avfall og feiing?
- ✓ Foretas det før- og etterberegning av selvkostkalkylen i Eide kommune?
- ✓ Blir alle henførbare kostnader belastet selvkostområdene i Eide kommune?
- ✓ Er avsetning til og bruk av fond i Eide kommune i samsvar med regelverket?

Revisjonskriterier er de krav og forventninger som funnene i undersøkelsen blir vurdert opp mot. Disse er hentet fra gjeldende lover og forskrifter, og kommunale politiske vedtak.

Kriteriene som legges til grunn i dette prosjektet er hentet fra:

- Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Forskrift 15. juni 2004 nr. 905 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv
- Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og avfall (forurensningsloven)
- Forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)
- Lov 14. juni 2002 nr. 20 om brann, eksplosjon, og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)
- Forskrift 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn (forskrift om brannforebygging)
- Forskrift for tvungen renovasjon, tømming av slamavskillere, tette tanker m.v. i RIR kommunene
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, H-2140, Kommunal- og regionaldepartementet, januar 2003
- Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer, SFT 2004
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, H-3/14, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014 (Gjøres gjeldende fra 1.1.2015)

I denne undersøkelsen vil noen tema være beskrivende og andre tema blir vurdert opp mot revisjonskriterier. Temaene i kapittel 3 og 4 er beskrivende, og temaene i kapittel 5 til 7 vil bli

vurdert mot revisjonskriterier. Under gis en oversikt over de tema som blir beskrevet og revisjonskriteriene til de temaene som blir vurdert.

Beskrivelse av gebyrreglement for selvkostområdene og de aktuelle selvkostområdene

- Beskrivelse av hvordan Eide kommune vedtar og kunngjør gebyrreglementet (kapittel 3)
- Beskrivelse av tjenestene på selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing (kapittel 4)

Revisjonskriterier for før- og etterberegning (kapittel 5)

- Eide kommune foretar en førberegning av kommunens kostnader på selvkostområdene
- Eide kommune foretar en etterberegning på selvkostområdene
- Eide kommune legger fram resultatet av etterberegningen for kommunestyret sammen med regnskapet

Revisjonskriterier for henførbare kostnader (kapittel 6)

- Eide kommune tar henførbare kostnader med i selvkostberegningen
- Eide kommune sine kapitalkostnader skal baseres på investeringskostnader
- Eide kommune beregner finanskostnader ut fra riktig rentefot
- Eide kommune tar ikke med henførbare kostnader som ikke skal være med

Revisjonskriterier for avsetning til og bruk av fond (kapittel 7)

- Eide kommune har ett fond pr selvkostområde, der:
 - a. overskudd
 - settes på selvkostfond
 - tas med i beregningen påfølgende budsjettår
 - brukes innen 5 år
 - b. underskudd
 - settes på memoriakonto
 - tas med i beregningen påfølgende budsjettår
 - dekkes inn senest innen 5 år

1.3 Avgrensing

Rapporten omhandler selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

Kommunerevisjonen vurderer i dette prosjektet om Eide kommune har handlet i samsvar med regelverket. For å vurdere regelverket på selvkostområdet har revisjonen nyttet retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, H-2140, som gjelder fram til 31.12.2014. Der de nye retningslinjene H-3/14 vil påvirke hvordan selvkost bør behandles framover vil vi kommentere dette.

Selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing håndteres av andre aktører iht avtale mellom Eide kommune og de enkelte eksterne virksomhetene. Eide kommune har avtale med Eide Vassverk BA om drift og vedlikehold på avløpsområdet, Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (RIR) for håndtering av slamtømming (arbeidet utføres av Miljøservice AS), RIR for håndtering av avfall og Fræna kommune for gjennomføring av feiing og tilsyn av pipeløp. Disse aktørene utfører oppdragene iht skriftlige avtaler. Administrasjonsutgifter som selskapene har er utgiftspost som dekkes iht avtalene. Revisjonen har kopi av de avtalene som Eide kommune har med de nevnte virksomhetene,

men revisjonen har ikke vurdert innholdet i avtalene eller vurdert hvordan virksomhetene utfører sitt arbeid.

Forhold vedrørende merverdiavgift er i liten grad drøftet og kommentert i rapporten.

Vurderinger i rapporten er i hovedsak knyttet til situasjonen i 2013. Tabeller, oversikter og sammenligninger med andre kommuner, kommunegruppe, fylket og landet har tatt utgangspunkt i tall for 2013, enkelte tabeller viser også utvikling over tid. Oversikter over utviklingen i Eide kommune er begrenset til perioden 2008 til 2013.

1.4 Metode

Denne undersøkelsen er basert på Norges Kommunerevisorforbunds (NKRF) standard for forvaltningsrevisjon "RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon".

Undersøkelsen er hovedsakelig lagt opp som en dokumentanalyse. Dette er utfyllt med samtaler med rådmann, teknisksjef, økonomisjef og ansatte med oppgaver relatert til selvkostområdene.

Vi viser i rapporten til data fra KOSTRA. KOSTRA-tall er til en viss grad sammenlignet med andre kommuner, kommunegruppe og gjennomsnittstall for landet. Disse sammenligningene må brukes med varsomhet, fordi det kan være ulike og spesielle forhold i de enkelte kommunene.

De enkelte kapitlene er skrevet slik at disse skal gi tilstrekkelig informasjon til å forstå innholdet uten å lese hele rapporten. Dette medfører at noe informasjon gjentas flere ganger i rapporten.

1.5 Høring

Et utkast til rapport har vært forelagt Eide kommune ved rådmannen, og det har vært avholdt møte der utkastet er gjennomgått. Rapporten er justert etter innspill i nevnte møte. Eide kommune hadde ingen merknader til endelig rapport.

2 Regelverket på selvkostområdene

Selvkostprinsippet bygger på et prinsipp om at brukerne av dagens tjenester skal betale det disse tjenestene koster, også omtalt som generasjonsprinsippet. Dette innebærer at en generasjon ikke skal subsidiere en neste generasjon, eller omvendt. Alle henførbare kostnader, både direkte og indirekte, inngår i denne kostnadsberegningen. Da kompenseres kommunen for faktiske kostnader, herunder kostnadene ved kapitalbinding i investeringer. Som følge av dette er det investeringenes omfang som danner grunnlaget for beregning av kapitalkostnader, ikke hvordan investeringene faktisk er finansiert.

Det rettslige utgangspunktet for all forvaltningsvirksomhet er at ingen borger kan pålegges å yte noe til fellesskapet uten at dette er hjemlet i lov (legalitetsprinsippet). I mange tilfeller vil kommunen være forvalter eller eier av varer eller tjenester som borgerne er forpliktet til å benytte seg av. I slike tilfeller kreves lovhjemmel for å kreve betaling fra brukerne. Dette utelukker imidlertid ikke at ytelsen kan bero på en avtale eller gis ved en

frivillig disposisjon. I noen tilfeller yter kommunene service overfor innbygger uten å være pålagt dette i lov.

Kommunal- og regionaldepartementet utgav i januar 2003 retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-2140). Formålet var at retningslinjene skulle bidra til en god og ensartet praksis for beregning av selvkost på de tjenesteområdene der selvkost skal være grunnlaget eller den øvre ramme for brukerbetalinger fra innbyggerne. Retningslinjene er normgivende, mens selvkostprinsippets nærmere innhold på de ulike sektorer beror på hva som er nedfelt i lov og forskrift på de ulike tjenesteområder kommunene har ansvaret for.

Retningslinjene har ikke rettslig status som lov eller forskrift, og er ikke juridisk bindende som sådan. Retningslinjene vil imidlertid kunne være et sentralt moment i vurderingen av hvilke kostnader en kommune etter de ulike særlovene kan kreve dekket gjennom brukerbetaling fra innbyggerne. Retningslinjene inneholder en beskrivelse både av det teoretiske grunnlaget for å beregne selvkost, illustrert med oppsett og eksempler, og hvordan selvkostprinsippet praktiseres. Det siste punktet omfatter bl.a. hvordan overskudd og underskudd kan framføres innenfor en avgrenset periode, hvordan selvkost i interkommunale samarbeid skal fordeles på deltakerkommunene m.m.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet nye retningslinjer for hvordan selvkost, og dermed også den øvre rammen for gebyrinntektene fra innbyggerne, bør beregnes. Disse vil erstatte retningslinjene fra 2003 fra og med 1.1.2015. Kommuner kan legge de nye retningslinjene til grunn også for 2014-beregningene, dersom de selv ønsker det.

De viktigste endringene i de nye retningslinjene er:

- Beregningen av rentekostnaden (kalkylerenten) endres for bedre å samsvare med kommunens faktiske rentebetingelser.
- Kostnaden ved kjøp av tomt kan inngå i selvkost. Motsatsen er at da må også en eventuell gevinst ved salg inkluderes.
- Retningslinjene er tydeligere på hvor lenge kommunen kan skyve overskudd eller underskudd på selvkosttjenestene foran seg: Disse bør være tilbakeført i løpet av fem år, men det åpnes for unntak fra dette.
- Kommunens plikt til å dokumentere selvkostberegningene er presisert.
- Retningslinjene er bedre tilpasset dagens situasjon, der tjenestene i mange tilfeller er skilt ut i egne selskaper. I den nye veilederen legges det opp til at grunnlagsdataene kan hentes fra selskapets egne regnskaper, og det er presisert at eventuelle selvkostfond kan legges i selskapet, og ikke nødvendigvis må ligge i kommunen.
- Lovfortolkninger fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og fra Klima- og miljødepartementet er innarbeidet.

Innenfor de områder der selvkost er satt som den rettslige rammen for brukerbetaling, må kommunen foreta en etterkalkulasjon av de reelle kostnadene innenfor de aktuelle tjenesteområdene, dvs utarbeide en selvkostkalkyle. Dette gjøres for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens selvkost. Der hele selvkosttjenesten er ivaretatt av et selskap, skal selskapet utarbeide selvkostkalkyle.

Vanligvis utarbeides selvkostkalkylen i en spesifikk oppstilling utenom regnskapet. Likevel skal det gis opplysninger om beregninger av gebyrfinansierte selvkosttjenester i noter til kommunens regnskap, og det er naturlig å omtale selvkostresultater og fondsutvikling i

årsrapport eller årsberetning, både i kommuner og selskaper. Det er videre viktig at gebyrbelagte tjenester og resultater blir lett tilgjengelig for allmennheten, slik at gebyrleggingen skaper troverdighet og tillit. Dette kan ivaretas ved å legge informasjon ut på kommunens og selskapenes hjemmesider.

Avløp

Fram til 1.7.2012 gav lov om kommunale vass- og kloakkavgifter av 31. mai 1974 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004 bestemmelser på avløpsområdet. Loven ble 1.7.2012, erstattet av lov av 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova). Forskriften er gjort gjeldende også for ny lov. Brukerne av tjenesten bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Utgangspunktet for loven og forskriften er at brukerne av tjenesten i kommunen bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.

Slamtømming og renovasjon

Lov om vern mot forurensning og om avfall – forurensningsloven – av 13. mars 1981, har bestemmelser om avfallsområdet. I § 34 gis et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling. Kommunene er altså pålagt å ha full kostnadsdekning. Klima- og forurensningsdirektoratet har utarbeidet egne retningslinjer blant annet for hvordan kommunene kan differensiere avfallsgebyrene. Disse retningslinjer supplerer retningslinjene fra Kommunal og regionaldepartementet på andre tema enn selvkost.

Forurensningslovens § 34 bestemmer at kommunen skal fastsette gebyrer til dekning av kostnader forbundet med avfallssektoren, herunder innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll mv. Brukerbetaling skal dekke de totale kostnader ved å produsere tjenesten.

Feiing

For feiing gjelder lov 14. juni 2002 nr. 20 om brann, eksplosjon, og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og forskrift 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn (forskrift om brannforebygging). Brannvernloven § 28 bestemmer at brukerbetaling for feiing maksimalt kan dekke selvkost. Det er med andre ord ikke pålagt full kostnadsdekning.

Eide kommune har vedtatt selvkost for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

3 Beskrivelse av gebyrreglement i Eide kommune

- Beskrivelse av vedtak og kunngjøring av gebyrreglement i Eide kommune

3.1 Generelt

Det er kommunestyret som treffer vedtak på vegne av kommunen, dersom ikke annet er bestemt i lov eller delegeringsvedtak fra kommunestyret, jf. kommuneloven § 6.

Et gebyrregulativ er en forskrift etter definisjonen i forvaltningsloven § 2 c. I følge forvaltningsloven § 38, tredje ledd skal en forskrift kunngjøres på en formålstjenlig måte.

Kommunestyret i Eide kommune vedtar hvert år kommunale avgifter, herunder størrelsen på kloakkavgift, avgift for slamtømming, renovasjonsavgift og avgift for feiing.

Kommunale avgifter for 2014 ble vedtatt i sak 13/60 i kommunestyremøte den 26.9.2013. For 2013 ble de kommunale avgiftene vedtatt av kommunestyret i sak 12/69.

Gebyrregulativet kunngjøres på kommunens nettside. De som ønsker det kan få regulativet ved å henvende seg til kommunen/ servicekontoret. Kommunen har på sin nettside ikke informasjon om tilknytningsavgift for avløp.

I sak 13/60 er det gitt en god og oversiktlig saksframstilling der det gis informasjon om: 1) kommunale gebyrer innenfor selvkostområdene – budsjett 2014 2) utfordringer med selvkostbudsjettet 3) generelle forutsetninger 4) gebyrutvikling avløp, renovasjon, slamtømming og feiing. I tillegg er det egne kapitler om henholdsvis avløp, slamtømming, renovasjon og feiing for perioden 2012-2017 med informasjon om: 1) gebyrsatser 2) driftsutgifter 3) kapitalkostnader 4) indirekte kostnader 5) gebyrinntekter 6) selvkostfond 7) selvkostoppstilling

I saksutredning til sak 12/69 er det gitt forslag til gebyrsatser. Videre viser saksutredningen oversikt over forventede utgifter og inntekter på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Saksutredningen gir informasjon om status for selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. For hvert av selvkostområdene gis det tabellarisk framstilling av prognose og budsjett for perioden 2012 til 2017 og grafisk framstilling av kostnadene for samme periode.

3.2 Avløp

Gebyrene for avløp har hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) § 3 som gir kommunen rett til å kreve gebyr. I følge forurensningsforskriften § 16-1 skal kommunestyret vedta gebyrene for avløp. Gebyrene må ikke overstige kommunens kostnader til avløpstjenestene. Vass- og avløpsanleggslova § 4 slår fast at gebyrene skal være engangsgebyr for tilknytning og årlige gebyr for forbruk.

Forurensningsforskriften § 16-4 sier at årsgebyret enten beregnes på grunnlag av forbruk, eller en todelt gebyrordning med en fast og en variabel del.

For eiendom som ikke brukes som bolig, kan det fastsettes særlige regler for gebyrberegning eller inngås særlige avtaler. Den fastsatte eller avtalte beregningsmåte må normalt ikke føre til lavere gebyr enn det som ville bli pålagt etter kommunens ordinære forskrift. Hvis det ikke er fastsatt særlige regler eller inngått særlig avtale, skal årsgebyret, eventuelt den variable delen av årsgebyret, beregnes på grunnlag av målt forbruk.

I følge forurensningsforskriften § 16-5 kan kommunen fastsette lavere tilknytningsgebyr for eiendommer der det er betalt refusjon eller annen form for opparbeidelseskostnader for avløpsanlegg som er utført etter planer godkjent av kommunen.

Kommunen kan fastsette ulike gebyrsatser for tilknytnings- og årsgebyr dersom et avløpsanlegg eller større enhet av dette medfører vesentlig høyere eller lavere kostnader enn de øvrige.

Det kan videre fastsettes ulike gebyrsatser for tilknytnings- og årsgebyr for ulike boligkategorier, der det er ulike kostnader forbundet med betjening av ulike boligkategorier. Det kan fastsettes ulike gebyrsatser for avløpsvann som forurensningsmessig avviker fra vanlig kommunalt avløpsvann.

Eide kommune har vedtatt tilknytningsgebyr for avløp.

Eide kommune har vedtatt årsgebyr for avløp. I 2014 har Eide kommune følgende kloakkavgift: Kr 4 811,- for BA bolig 060 – 150 m²
Kr 5 579,- for BA bolig 151 – 225 m²
Kr 6 940,- for BA bolig 226 – 300 m²

3.3 Slamtømming

Forurensingsloven § 34 bestemmer at kommunestyret skal vedta gebyrene for renovasjon. Gebyret skal dekke kommunens kostnader til renovasjon. Kommunen skal ta gebyr for renovasjon iht forskrift for tvungen renovasjon, tømming av slamavskillere, tette tanker m.v. i RIR kommunene og Forurensningslovens § 34

Det er anledning til å fastsette redusert gebyr for fritidseiendommer, dersom det er forbundet med lavere årlige kostnader å samle inn avfall fra disse eiendommene.

Eide kommune har vedtatt årsgebyr for slamtømming. I 2014 har Eide kommune følgende avgift for slamtømming: Kr 2 489,- for slamtømming bolig (tømming hvert 2. år)
Kr 1 246,- for slamtømming hytter/fritidsbolig (tømming hvert 4. år)

3.4 Renovasjon

I følge forurensingsloven § 34 skal kommunestyret vedta gebyrene for renovasjon. Gebyret skal dekke kommunens kostnader til renovasjon. Det vises også til forskrift for tvungen renovasjon, tømming av slamavskillere, tette tanker m.v. i RIR kommunene

Forurensingsloven § 34 sier at kommunene bør fastsette differensierte gebyrer. I Veileder om beregning av kommunale gebyrer fra SFT (nå Miljødirektoratet) er det angitt to grunner til å differensiere avfallsgebyrene:

- Kommunene oppfordres til å differensiere avfallsgebyrer for å motivere til avfallsreduksjon og gjenvinning.
- Det er anledning til å differensiere gebyrene der dette er begrunnet i reelle kostnadsforskjeller knyttet til betjening av den enkelte abonnent eller gruppe av abonnenter.

Det er anledning til å fastsette redusert gebyr for fritidseiendommer, dersom det er forbundet med lavere årlige kostnader å samle inn avfall fra disse eiendommene.

Gebyrdifferensiering kan knyttes mot: 1) omfang av kildesortering 2) gangavstand for renovatør 3) tømmefrekvens 4) varierende avfallsmengde 5) samarbeid mellom abonnenter 6) hjemmekompostering

Eide kommune har vedtatt årsgebyr for renovasjon. I 2014 har Eide kommune følgende

renovasjonsavgift:	Kr 4 025,- for standard renovasjon
	Kr 2 816,- for renovasjon med hjemmekompostering
	Kr 2 816,- for felles renovasjon med nabo
	Kr 1 281,- for hytterrenovasjon

3.5 Feiing

I følge brann- og eksplosjonsvernloven § 28, annet ledd og forskrift om brannforebygging § 7-5 kan kommunestyret vedta gebyrene for feiing. Forarbeidene til loven forutsetter at gebyrene bare dekker kommunens faktiske kostnader til feiing.

Det er i avtale mellom Eide kommune og Fræna kommune gitt egne regler for utforming av disse gebyrene. Eide kommune sørger for innkreving av feieavgift i egen kommune. Som kompensasjon for gjennomføring av avtalen skal Eide kommune betale Fræna kommune en godtgjøring pr feid skorstein i Eide kommune. En skorstein anses iht avtalen som feid når huseier har fått tilbud/ varsel om feiing, selv om feiing ikke er utført pga at: 1) feier ved inspeksjon av fyringsanleggets røykkanaler har funnet at feiing ikke er nødvendig 2) feier etter varsel og ved oppmøte til fastsatt tid, ikke har fått tilfredsstillende adgang til fyringsanlegget fordi eier eller bruker ikke har vært til stede, eller lagt forholdene til rette for adkomst til fyringsanlegget.

I Eide kommune skal det være feiing minimum annet hvert år og tilsyn hvert fjerde år.

Satsene som er gjeldene for avtalen mellom Eide kommune og Fræna kommune er gebyr eksklusiv merverdiavgift for vanlig skorsteinsløp pr stk. (Pris for 2010) 260,-. Prisen blir justert i takt med økning av prisen for feiing i Fræna kommune.

Eide kommune har vedtatt årsgebyr for feiing. I 2014 har Eide kommune følgende avgift for feiing og tilsyn:

Kr 849,- for 1 pipeløp
Kr 1 274,- for 2 pipeløp:

3.6 Vurdering og anbefalinger

Eide kommunestyret treffer vedtak om årsgebyr på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Gebyrregulativ kunngjøres på kommunens hjemmeside. Kommunen har på sin nettside ikke informasjon om tilknytningsavgift for avløp. De som ønsker det kan få regulativet ved å henvende seg til kommunen/ servicekontoret.

Eide kommune og selskapene som utfører arbeid på selvkostområdene har egne hjemmesider for å gi publikum informasjon og service. Det er naturlig at noe mer informasjon om selvkost gjøres enkelt tilgjengelig på hjemmesiden, jf. kommuneloven § 4.

Følgende informasjon kan for eksempel gjøres tilgjengelig:

- Hvilke tjenester som helt eller delvis er gebyrfinansiert. Det bør være lenke til saksframlegg og vedtak om gebyrene (gebyrregulativet).
- Henvisning til saksdokumenter knyttet til behandlingen av gebyrer.
- Hvordan tjenestene er organisert, dvs. i egen regi/ kommunalt foretak, interkommunalt samarbeid/ selskap, i aksjeselskap, eller former for samhandling mellom kommunen og andre.

- Etterkalkylene, herunder sammensetning av inntekter, kostnader og resultater, samt anvendelse av resultatene. Eventuelle fordelinger mellom eierkommuner bør også framgå, herunder anvendte fordelingsnøkler.
- Redegjørelse for vesentlige poster i etterkalkylen, herunder hendelser eller forhold som har betydning for å vurdere årets resultater og sammenligningen mot tidligere år.
- Der tjenesten er ivaretatt helt i et selskaps regi, bør kommunen ha lenke til selskapets hjemmeside for å få eventuelle tilleggsopplysninger som kommunen selv ikke besitter.
- Ved presentasjon av selvkostresultatene på hjemmesiden, bør det opplyses at regnskapet med noter er revidert, herunder selvkosttjenestene, og i den anledning vise til behandlingen av årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning, gjerne med lenke til sakene.

Anbefaling 1:

Eide kommune bør gjøre informasjon om selvkost, og grunnlaget for gebyr, bedre tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

4 Beskrivelse av tjenestene og sammenligning av gebyrnivå

- **Beskrivelse av tjenestene på selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing**

4.1 Generelt

Selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing håndteres av andre aktører iht avtale. Eide kommune har avtale med Eide Vassverk BA for drift og vedlikehold på avløpsområdet, RIR for håndtering av slamtømming (arbeidet utføres av Miljøservice AS), RIR for håndtering av avfall og Fræna kommune for feiing og tilsyn av pipeløp. Disse aktørene utfører oppdragene iht skriftlige avtaler. Administrasjonsutgifter som selskapene har er utgiftspost som skal dekkes iht avtalene.

Faktura for de utgifter det enkelte firma utfører iht avtale sendes til Eide kommune. Eide kommune fakturerer deretter den enkelte abonnent, og sørger for at faktura betales.

De kostnader som Eide kommune har til fakturering og andre henførbare kostnader fordeles på den enkelte abonnent på selvkostområdene.

4.2 Avløp

Eide kommune har 10 kommunalt eide avløpsanlegg. Hovedtyngden av boligene i kommunen er tilknyttet disse anleggene. Noen eiendommer har private anlegg eller septiktank. Septik er en del av renovasjonsordningen, og er derfor omtalt i eget kapittel under. Iht tall rapportert til SSB for 2013 (KOSTRA) var 93,7 % av innbyggerne i Eide kommune tilknyttet anlegg der rensekrav var oppfylt. 6,3 % av innbyggerne var tilknyttet anlegg der rensekrav ikke kan vurderes.

Eide kommune har hovedplan for avløp, denne skulle ifølge planstrategi vært revidert. Det opplyses i intervju at revisjon av planen vil bli igangsatt høsten 2014. Det er utarbeidet en tiltaksplan for avløp i Eide sentrum (2013) som er en plan for avløp i sentrum, samt at tiltak og planlagte investeringer utenfor sentrum kort er beskrevet.

I følge KOSTRA var beregnet gjennomsnittsalder for spillvannsnett med kjent alder i Eide kommune 11 år i 2013. Gjennomsnittsalderen for den kjente delen av spillvannsnettet for hele landet var 30 år. Eide kommune har ikke oppgitt hvor stor del av spillvannsnettet som har ukjent alder, 19 % hadde ukjent alder i hele landet. Det betyr at det knytter seg usikkerhet til alderen og dermed kvaliteten på en stor del av spillvannsnettet i Eide kommune.

Administrasjonen arbeider med å kartlegge alderen på ledningsnettet.

Eide kommune har siden 2005 hatt et samarbeid på avløpsområdet med Eide Vassverk BA. I hovedsak gjelder dette innenfor drift og vedlikehold, overvåking og kontroll, utbygging, samt andre oppgaver i tilknytning til kommunens avløpsanlegg. Som en midlertidig løsning og i påvente av endelige avklaringer omkring muligheter for interkommunalt samarbeid innenfor VA-sektoren, vedtok Eide kommunestyre i sak 7/2011 den 12.5.2011 å videreføre samarbeidet med Eide Vassverk BA. Avtalen har en varighet på 5 år. Avtalen kan imidlertid sies opp, så snart en av partene eller begge ser muligheter for alternativ samarbeidsform som konsekvens av ovennevnte utredning.

Gebyr for avløp

Tabellen under er basert på tall fra KOSTRA for gebyr for bolig på 120 m². Tallene er gjennomsnittstall og gebyret er oppgitt for år n+1, dvs. at for år 2013 oppgis gebyret per 1. januar 2014. Gebyret oppgis uten merverdiavgift. Dersom stipulert årsgebyr er mest utbredt i kommunen oppgis dette for en standardbolig på 120 m² bruksareal.

År Enhet	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	2 764	2 860	2 900	3 126	3 564	3 849
KOSTRA gruppe 2	3 117	3 285	3 415	3 458	3 587	3 784
Møre og Romsdal	2 167	2 152	2 237	2 457	2 561	2 703
Landet	2 917	3 080	3 180	3 339	3 449	3 559
Gjemnes kommune	2 172	2 172	2 465	2 724	2 893	3 060
Neset kommune	1 680	2 025	1 810	1 810	1 629	1 566
Tingvoll kommune	1 880	2 423	1 938	1 938	2 558	2 844

TABELL: Gebyr for avløp 2008-2013 (uten merverdiavgift), kilde: KOSTRA

Tabellen viser at gebyret i Eide kommune har økt i perioden. Eide kommune har hatt et gebyrnivå som de siste årene i stor grad følger KOSTRA gruppe 2. Kommunen har hatt høyere gebyr for avløp enn landsgjennomsnittet i 2012 og 2013, og markant høyere enn Gjemnes kommune, Neset kommune og Tingvoll kommune i hele perioden.

Tilknytningsgebyr avløp

Tilknytningsgebyr (eksklusiv mva) for avløp for perioden 2008 til 2013 er gitt i tabellen under. Gebyret er oppgitt for år n+1. Gebyr gjelder for kommuner med kun én sats. Gebyrene for tilknytning til avløpsnettet i Eide kommune har ligget tilnærmet fast i perioden 2008 til 2013. Dette gjelder også de tre kommunene som Eide kommune blir sammenlignet med. Eide kommune har hatt et nivå rett over Gjemnes kommune. Neset kommune har vesentlig lavere tilknytningsgebyr. Det finnes ikke tall for KOSTRA gruppe 2, fylket og landsgjennomsnitt i KOSTRA.

År Enhet	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	13 777	13 777	13 777	13 778	13 778	13 778*
Gjemnes kommune	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000

Neset kommune	6 500	7 000	7 328	7 716	7 716	7 870
Tingvoll kommune	10 000	12 500	10 000	10 000	10 000	10 000

TABELL: Tilknytningsgebyr for avløp (uten merverdiavgift), kilde: KOSTRA

**Tilknytningsgebyr i Eide kommune for 2013 er i KOSTRA oppgitt å være kr 3 849. Dette er samme beløp som gebyr for avløp i Eide kommune i 2013, og er en feilrapportering. Eide kommune har opplyst at rett beløp er kr 13 778.*

4.3 Slamtømming

Abonnenter i Eide kommune blir på området slamtømming betjent via interkommunal renovasjonsordning. Ordningen er tvungen for alle boliger og fritidsboliger. Eide kommune er medlem av Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (RIR), og det er dette selskapet som sørger for behandling av søppel og tømming av slamavskillere.

RIR har inngått avtale med Miljøservice AS om tømming, avvanning og transport av slam fra slamtanker. Gjeldende avtale ble inngått 1.9.2009 og løper til 31.8.2016.

Slamtømming årsgebyr 2008-2013

Årsgebyr for tømming av slam i Eide kommune ligger markant over nivå til gruppene og kommunene som Eide kommune blir sammenlignet med, med unntak av 2011 der gebyrnivået var mer sammenfallende, jf. tabell under. Det finnes ikke tall for landsgjennomsnitt i KOSTRA for 2010, 2011 og 2012.

Enhet \ År	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	1 521	2 500	2 500	1 242	1 600	1 991
KOSTRA gruppe 2	1 166	1 215	1 179	1 197	1 295	1 316
Møre og Romsdal	1 033	1 057	1 031	1 016	997	1 083
Landet	1 128	1 196	..	..	..	1 380
Gjemnes kommune	905	905	934	952	1 028	1 078
Neset kommune	909	1 000	976	830	830	830
Tingvoll kommune	1 230	1 585	1 267	1 268	1 370	842

TABELL: Årsgebyr septiktømming for perioden 2008-2013 (uten merverdiavgift), (rapporteringsår+1) kilde: KOSTRA

4.4 Renovasjon

Abonnenter i Eide kommune blir på området avfall betjent via interkommunal renovasjonsordning. Ordningen er tvungen for alle boliger og fritidsboliger. Eide kommune er medlem av RIR, og det er dette selskapet som sørger for behandling av søppel og tømming av slamavskillere.

Tvungen renovasjonsordning gjelder hele kommunen og skal sikre miljømessige og økonomisk forsvarlig innsamling, oppsamling, transport og sluttbehandling av avfall. Avfallet går i hovedsak til energigjenvinning.

Ansvaret for utvikling og drift av renovasjonsordningen er overlatt til RIR og organiseres i sin helhet av dette selskapet. Kommunens renovasjonsordning består av henting av bioavfall hver uke, plast, papir/ papp/ kartong og restavfall hver 3. uke samt glass/ metallemballasje hver 6. uke.

Abonnenter kan velge mellom forskjellige abonnements typer: standard, hjemmekompostering, felles renovasjon med nabo og hytter renovasjon.

Mengde avfall – husholdningsavfall per innbygger

Tabellen under viser tall fra KOSTRA på kilo husholdningsavfall pr innbygger i perioden 2008 til 2013. Innbyggertallet er justert for antall hytter i kommunen, der cirka 4 hytter tilsvarer 1 innbygger. Husholdningsavfallsmengden er summen av alt utsortert avfall og restavfall innsamlet fra husholdningene i kommunen. I tillegg er grovavfall fra private, levert direkte på anleggene tatt med. Mengdene er justert ved at forbruksavfall fra næringslivet som er samlet inn sammen med husholdningsavfallet er trukket fra.

Enhet	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	421	373	351	333	367	378
KOSTRA gruppe 2	454	450	451	469	472	469
Møre og Romsdal	424	394	402	407	419	422
Landet	434	420	424	438	430	441
Gjemnes kommune	424	374	352	318	371	378
Neset kommune	422	373	352	330	370	378
Tingvoll kommune	452	411	402	388	409	427

TABELL: Mengde avfall – husholdningsavfall per innbygger i kilo for perioden 2008-2013, kilde: KOSTRA

For kommuner som er med i interkommunalt avfallsselskap er mengdene oppgitt samlet til SSB, og deretter fordelt på medlemskommunene etter innbyggertall justert for hytter. Av den grunn er tallene for Eide, Gjemnes og Neset kommuner tilnærmet like. Beregningene gjelder bare vanlig husholdningsavfall som samles inn i kommunale renovasjonsordninger. Avfall som er tatt hånd om i husholdningene og vrakede kjøretøy er ikke medregnet.

Tabellen er ikke presis, men gir en indikasjon på hvordan renovasjonsordningen i Eide er i forhold til KOSTRA gruppe, fylket, resten av landet og noen nabokommuner. Tabellen viser at Eide kommune gjennom perioden har en mindre mengde utsortert avfall enn gjennomsnittet for KOSTRA gruppe 2, fylket og landet. I landsgjennomsnittet er også kommuner som ikke har kildesortering.

Høy andel utsortert avfall gir lav andel restavfall. Restavfall er dyrere å levere til videre behandling, og ofte mindre miljø/ ressursvennlig. Det å ha kildesortering og lav andel restavfall må normalt sies å indikere god kvalitet i avfallsordningen.

Årsgebyr for renovasjon

Tabellen under er basert på tall fra KOSTRA og viser utviklingen i gebyret for renovasjon fra 2008 til 2013. Gebyret er oppgitt for år n+1, dvs. at for år 2013 oppgis gebyret per 1. januar 2014. Eide kommune har hatt en jevn økning i perioden. Tingvoll har hatt det laveste renovasjonsgebyret i perioden, mens Gjemnes kommune har ligget høyest.

Enhet	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	2 340	2 753	2 753	2 608	2 998	3 220
KOSTRA gruppe 2	1 890	2 216	2 290	2 344	2 248	2 514
Møre og Romsdal	2 196	2 389	2 514	2 610	2 590	2 734
Landet kommune	2 063	2 233	2 366	2 443	2 438	2 594
Gjemnes kommune	2 492	2 890	2 726	2 947	3 242	3 478
Neset kommune	2 394	2 825	2 825	2 543	2 543	2 543
Tingvoll kommune	1 960	2 080	2 144	2 144	1 822	1 831

TABELL: Gebyr for renovasjon i perioden 2008-2013 (uten merverdiavgift), kilde: KOSTRA

Eide kommune har hatt et negativt selvkostfond, og har derfor ikke hatt 100 % dekning i denne perioden. Eide kommune er en liten kommune, men det er ikke grunnlag for å si at dette er årsaken til høye gebyr. Landsgjennomsnittet har vært svakt økende. Gjemnes kommune ligger høyt over landsgjennomsnittet. Nesset kommune har de siste årene lagt på landsgjennomsnittet. Selv om begge kommunene er med i RIR har de ikke like gebyr. Deltakerkommunene har organisert sin renovasjon på forskjellig måte og RIR leverer dermed ulike tjenester til kommunene.

4.5 Feiing

Eide er med i et vertskommunesamarbeid om brann- og redningsvesen med Fræna kommune. Fræna kommune er vertskommune. Fræna brann- og redningstjeneste utfører feiing og gjennomfører tilsynet med brannsikkerheten i private boliger i Eide. Avtale trådte i kraft 1.9.2009 med en varighet på 5 år. Det foretas da reforhandling av avtalen. Hver av partene kan si opp avtalen innenfor avtaleperioden med minst 6 måneders varsel.

Antall piper

Eide kommune hadde i 2013 0,47 piper pr innbygger. I landet var det i 2013 0,33 piper pr innbygger. Eide kommune har langt flere piper pr innbygger enn gjennomsnittet for landet og fylket, og litt over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 2, jf. tabell under.

Enhet \ År	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	0,47	0,46	0,46	0,47	0,47	0,47
KOSTRA gruppe 2	0,40	0,39	0,44	0,44	0,43	0,44
Møre og Romsdal	0,33	0,37	0,37	0,37	0,37	0,36
Landet	0,33	0,33	0,33	0,34	0,34	0,33
Fræna kommune	0,42	0,42	0,43	0,39	0,38	0,39
Gjemnes kommune	0,46	0,46	0,48	0,50	0,39	0,49
Nesset kommune	0,43	0,43	0,44	0,44	0,44	0,44
Tingvoll kommune	0,42	0,37	0,37	0,37	0,37	0,38

TABELL: Antall piper pr innbygger 2008-2013, kilde: KOSTRA

Andel piper som er feiet

Tabellen under viser at det er en lav andel av pipene i Eide kommune som feies hvert år. De siste årene er kun mellom 1/4 og 1/3 av pipene blitt feiet. Dette er markant lavere enn sammenligningsgruppene og de kommunene som Eide kommune blir sammenlignet med.

Enhet \ År	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	44,1	30,0	42,6	29,5	37,8	27,5
KOSTRA gruppe 2	56,9	58,2	54,8	50,8	58,1	44,0
Møre og Romsdal	51,4	52,9	52,9	50,7	52,0	45,4
Landet	46,0	45,4	46,4	45,0	44,4	41,3
Fræna kommune	35,7	35,4	32,1	52,8	32,0	54,1
Gjemnes kommune	90,4	81,0	56,1	69,7	89,4	77,4
Nesset kommune	94,7	90,9	94,7	49,2	49,2	22,0
Tingvoll kommune	92,3	96,5	98,1	97,8	100,0	100,0

TABELL: Andel piper feiet i perioden 2008-2013, kilde: KOSTRA

Gebyr for feiing

Tabellen under viser at Eide kommune har hatt en tredobling av gebyret i perioden 2008 til 2013. Gebyret er oppgitt for år n+1, dvs. at for år 2013 oppgis gebyret per 1. januar 2014.

Eide kommune hadde det høyeste nivå på gebyret i 2012 og 2013 sammenlignet med utvalgte grupper og kommuner. Eide kommune har et selvkostfond for feiing, kommunen økte gebyret for feiing i både 2012 og 2013, fordi fondsmidlene var brukt opp.

Enhet \ År	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eide kommune	210	216	260	441	567	679
KOSTRA gruppe 2	315	340	367	389	402	435
Møre og Romsdal	283	286	302	328	361	388
Landet	320	355	344	361	384	396
Fræna kommune	250	260	280	290	480	480
Gjemnes kommune	373	382	422	470	483	484
Neset kommune	370	400	394	394	414	414
Tingvoll kommune	287	370	328	344	447	450

TABELL: Gebyr for feiing og tilsyn av piper 2008-2013 (uten merverdiavgift), kilde: KOSTRA

5 Beregning av gebyr – før og etterberegning

5.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Foretas det før- og etterberegning av selvkostkalkylen i Eide kommune?

Revisjonskriterier for før- og etterberegning

- Eide kommune foretar en førberegning av kommunens kostnader på selvkostområdene
- Eide kommune foretar en etterberegning på selvkostområdene
- Eide kommune legger fram resultatet av etterberegningen for kommunestyret sammen med regnskapet

I følge kommuneloven § 23 nr. 2 skal rådmannen påse at saker til behandling i kommunestyret er forsvarlig utredet. Det innebærer at rådmannen må sørge for en forsvarlig utredning av de forventede kostnader på hvert selvkostområde.

Kommunen kan ikke ta høyere gebyr enn det som dekker kommunens kostnader på selvkostområdene. Hvilke kostnader som skal være med i selvkostberegningen er utdypet i «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester».

Det skal utarbeides kalkyler basert på retningslinjene utgitt av kommunal- og regionaldepartementet. Disse skal vise kommunens antatte direkte og indirekte kostnader knyttet til drift, vedlikehold og bundet kapital for tjenestene vann, avløp og renovasjon. Kalkylene skal være detaljerte og etterprøvbare.

Det bør være utarbeidet rutiner eller prosedyrer som angir hvordan kalkylene skal settes opp, herunder hvor i kommuneregnskapet informasjonen finnes og hvilke fordelingsmodeller som skal benyttes. Kalkylene skal som hovedregel utarbeides i sammenheng med kommunens rullerende økonomiplan. Det skal foreligge et anslag over hvilke beløp gebyrene antas å innbringe. Gebyrene for avløp kan ikke overstige selvkost, men kan være lavere dersom kommunen ikke har vedtatt selvkost. Gebyrene for renovasjon skal være lik selvkost, uavhengig av hva kommunen har vedtatt.

Det skal foretas en etterkalkulasjon av de reelle kostnadene. Overskudd skal avsettes til selvkostfond, underskudd skal dekkes av selvkostfond eller via økte gebyrer dersom kommunen ikke har fondsmidler. Midler overført til selvkostfond skal benyttes innenfor en periode på 3-5 år. Midler på selvkostfond kan ikke brukes til investeringer.

5.2 Fakta

Selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing håndteres av andre aktører iht avtale mellom Eide kommune og den enkelte virksomhet. Disse aktørene utfører oppdragene iht skriftlige avtaler. Administrasjonsutgifter som selskapene har er utgiftspost som skal dekkes iht avtalene. Faktura for de utgifter det enkelte firma utfører iht avtale sendes til Eide kommune. Eide kommune fakturerer deretter den enkelte abonnent, og sørger for at faktura betales. De kostnader som Eide kommune selv har til fakturering og andre henførbare kostnader fordeles på den enkelte abonnent på det enkelte selvkostområdet.

Fra 2011 har Eide kommune hatt avtale med Momentum Selvkost AS om bruk av et selvkostprogram. Kommunen har i tillegg hatt avtale om bistand til utarbeidelse av før- og etterkalkyle.

5.3 Vurdering

Revisjonen konstaterer at Eide kommune foretar en førberegning og en etterberegning på selvkostområdene. Resultatet av etterberegningen legges fram for kommunestyret sammen med årsregnskapet.

6 Beregning av gebyr – henførbare kostnader

6.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Blir alle henførbare kostnader belastet selvkostområdene i Eide kommune?

Revisjonskriterier

- Eide kommune tar henførbare kostnader med i selvkostberegningen
- Eide kommune sine kapitalkostnader skal baseres på investeringskostnader
- Eide kommune beregner finanskostnader ut fra riktig rentefot
- Eide kommune tar ikke med ikke henførbare kostnader i selvkostberegningen

Bare kostnader som har sammenheng med framstillingen av tjenesten skal tas med i beregningen av selvkost. Disse kostnadene betegnes som henførbare. Det kan være både direkte og indirekte kostnader. Retningslinjene deler opp produksjon av tjenesten i kjerneproduktet, tilleggssytelser og støttetjenester.

Kjerneproduktet er selve rensingen av avløp, henting av slam, henting av avfall og feiing av pipeløp. Kostnadene knyttet til kjerneproduktet kan være både driftskostnader og kapitalkostnader, og er alltid henførbare. Typiske driftskostnader er lønn til de som produserer tjenesten og kjøp av varer og tjenester direkte knyttet til tjenesten.

Henførbare kostnader til **tilleggsytelser** bidrar til å gi en helhetlig tjeneste til brukerne, for eksempel: 1) kundekontakt 2) ledelse og organisering 3) saksbehandling 4) fakturering og regnskap

Henførbare kostnader til **støttefunksjoner** er pålagte eller nødvendige aktiviteter som er vanskelig å avgrense. Dette er utgifter som: 1) personalkontor 2) bedriftshelsetjeneste 3) kommunens øverste politiske og administrative ledelse

Retningslinjene anbefaler at de indirekte kostnadene er med i beregningen.

Ikke henførbare kostnader er kostnader som ikke skal være med i selvkostberegningen. Kostnader som ikke er henførbare er utgifter knyttet til: 1) administrativ ledergruppe (rådmannen og sektorlederne) 2) folkevalgte organer: kommunestyret, formannskap, samt faste utvalg, styrer og komiteer 3) aktiviteter som understøtter administrativ og strategisk ledelse: saksfremlegg, kommuneplan, økonomiplan, budsjett og sektorplan 4) kostnader til mellomledere når disse leder tjenesteleidere

Kapitalkostnader

Kapitalkostnadene er knyttet til bruk av egne anleggsmidler, og skal beregnes på grunnlag av de investeringskostnadene kommunen faktisk har hatt. Kommunen skal beregne lineære avskrivninger av anleggene. Avskrivningene starter normalt året etter at investeringsprosjektet er ferdigstilt.

Kommunen skal beregne en rentekostnad for investeringskostnadene. Rentekostnaden skal være basert på effektiv rente på norske statsobligasjoner med 3 års gjenværende løpetid, med et tillegg på 1 prosentpoeng.

6.2 Fakta

Faktura for de utgifter det enkelte firma utfører på selvkostområdene iht avtale sendes til Eide kommune. De kostnader som Eide kommune har til fakturering og andre henførbare kostnader plusses på kostnadene iht avtale. Eide kommune fakturerer deretter den enkelte abonnent, og sørger for at faktura betales.

Direkte og indirekte henførbare kostnader iht avtale med eksterne virksomheter

Selvkostområdene som revisjonen har vurdert håndteres av andre aktører iht avtale mellom Eide kommune og den enkelte virksomhet. Disse aktørene utfører oppdragene iht skriftlige avtaler. Revisjonen har hatt tilgang til avtalene, men har ikke vurdert innholdet i avtalene eller vurdert hvordan virksomhetene utfører sitt arbeid.

Lønnsutgifter i Eide kommune som ble belastet selvkostområdene i 2013

Det ble i intervju informert om at åtte ansatte i Eide kommune er lønnet delvis av selvkost områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

Kommunestyret har tatt opp spørsmål om administrative resurser og belastningen av disse på selvkostområdet. Administrasjonen har som svar på dette gitt informasjon muntlig og skriftlig om hvilke lønnsutgifter som belastes selvkostområdene og begrunnelse for dette. Som del av forvaltningsrevisjonsprosjektet er det gjennomført intervjuer med ledere og ansatte i kommunen for å avklare hvilke utgifter Eide kommune har for håndtering av kommunale oppgaver på selvkostområdene.

50 % stilling som konsulent dekket av selvkostområdene avløp, slam, renovasjon og feiing

Eide kommunen har konsulentstilling som er dekket 50 % innenfor selvkost områdene. Stillingsinnehaver arbeider med kundekontakt, utfakturerings, oppfølging av avtaler/ endringer og systemansvar mv. Det har vært en ordning i mange år at denne stillingen dekkes 50 % på selvkost områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. I 2013 ble utgiftene til denne stillingen belastet selvkostområdene avløp (5 %), slamtømming (20 %), renovasjon (20 %) og feiing (5 %).

Hovedoppgaven på selvkostområdene er knyttet til å utarbeide grunnlag for fakturering som skjer to ganger i året. I dette arbeidet får stillingsinnehaver støtte fra ansatt på regnskap/ Kommunekassa, særlig for å holde Komtec (faktureringsystemet til Eide kommune) ajour. I tillegg deltar den ansatte i utarbeidelse av rapport over slam/ kloakk.

Arbeidsoppgaver som er lagt til konsulentstillingen er:

- Vedlikehold av databaser som skal sikre grunnlag for rett fakturering
- Vedlikehold av eierskifte (matrikkel), og å sørge for at disse legges inn elektronisk
- Ansvar for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing i Komtec (faktureringsystemet til Eide kommune)
- Ansvar for oppdatering og innlegging av alle varelister i Resultatenhet teknisk slik at grunnlag for prising blir rett
- Oppfølgingsansvar for gebyr, for eksempel ved søknad om fritak for gebyr. Har i disse sakene ansvar å finne ut om søknad om fritak er reelt. Har ansvar for at alle endringer av avtaler følger opp.
- Konterer og attesterer alle fakturaer for Resultatenhet teknisk
- Ansvar for å følge opp egne register over pipeløp knyttet til gards- og bruksnummer. Dette for å sikre at eier av pipeløp får rett faktura.
- Er kontaktperson når det gjelder utfakturerte gebyr, og har oppgaven med å besvare spørsmål fra personer som mottar tjenester fra selvkostområdene.

I intervju kom det fram at kommunekassa sender ut fakturaer to ganger i året på selvkostområdene. Videre kom det fram at ansatt på regnskap/ kommunekassa har ansvar for oppgradering av Komtec (faktureringsystemet til Eide kommune).

25 % av stilling som leder av resultatenhet teknisk dekket av selvkostområdene

Resultatenhetsleder teknisk får dekket 25 % av lønnen sin fra selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Størstedelen av dette ligger under området avløp. I intervju ble dette forklart med at leder har ansvar for økonomifølgning, kundekontakt, avtaler mv.

20 % av stilling regnskap/ kommunekassa dekket av selvkostområdene

Ansatte på regnskap/ kommunekassa som jobber med kommunale avgifter og regnskapsfremlegging får dekket totalt 20 % av lønn på selvkostområdene.

Regnskapsavdelingen sender ut fakturaer to ganger i året på selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. I tillegg har ansatt i avdelingen ansvar for oppgradering av Komtec. Regnskapsavdelingen i Eide kommune består av både Fræna kommune og Eide kommune. Eide kommune har ikke egen økonomisjef. Det er regnskapsleder som har ansvaret for selvkost i kommunen. Regnskapsleder deltar på møtene med Momentum Selvkost AS.

5 stillinger på teknisk med totalt 73 % stilling dekket av selvkostområdene

I intervju og gjennom framleggelse av oversikter over lønnsutgifter kom det fram at det er to konsulenter/ ingeniører, to vaktmestere og en saksbehandler i resultatenhet teknisk som får deler av sine stillinger dekket av selvkostområdene. I 2013 tilsvarte dette 73 % stilling.

I intervju ble dette begrunnet med at konsulent, ingeniør og saksbehandler utfører noe arbeid på disse områdene. I tillegg ble det opplyst at Eide kommune ikke har egen uteseksjon, og at vaktmesterne derfor rykker ut når det er behov, og de har anledning.

Driftsutgifter i Eide kommune på selvkostområdene utover lønn i 2013

Driftsutgifter på de ulike selvkostområdene går fram av regnskapet. Revisjonen har tatt utgangspunkt i regnskapet for 2013 og knytter noen kommentarer til dette under det enkelte selvkostområdet i oversikten under.

Avløp

Avtale med Eide Vassverk BA om drift av pumpestasjoner og avløpsnett

Eide Vassverk BA fakturerer kommunen månedlig etter avtale for denne jobben. I fakturaene ligger det inne et fast beløp på rundt kr. 11 000 per måned som betegnes som administrasjonskostnader. I tillegg tar vassverket på seg små oppdrag for kommunen der kommunen ikke har kompetanse eller kapasitet. Disse tjenestene faktureres etter timebruk fortløpende.

Ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdet avløp

Det ble opplyst at det stadig er endringer i hvilke ansatte noe som arbeider på avløpsområdet. Dette gjør at det er vanskelig å planlegge hvor mye den enkelte skal arbeide i avløpssektoren. Eide kommune mangler ansatte med kompetanse på avløpsområdet, og kompenserer noe for dette med kursing for egne ansatte.

Det opplyses at ansattes arbeid på avløpsområdet er et «grovt anslag». Kommunen bruker i stor grad samme prosentsatser hvert år, og en ser også på hva andre belaster selvkostområdet.

Det er åtte ansatte som er lønnet på selvkostområdet avløp. Følgende ansatte har de siste årene vært lønnet på selvkostområdet avløp (i parentes er prosent av lønn som dekkes av området avløp i 2013 angitt): Seksjonsleder teknisk (18 %), Regnskapsavdelingen (11 %), Saksbehandler teknisk (8 %), Konsulenter/ rådgivere (12 %), Konsulenter/ rådgivere (16 %), Merkantil/ kontor (5 %), Vaktmester – fungerer som «mini utestyrke» (20 %).

Driftsutgifter ut over avtale med Eide Vassverk BA som belastes selvkostområdet avløp

Fakturering ut på kundene (innbyggerne) på avløpsområdet foretas av Eide kommune. Eide kommune har inngått avtale med Momentum Selvkost AS som lager handlingsplan og for- og etterkalkyler på selvkostområdene. Momentum Selvkost AS får oversendt regnskapet fra kommunen og legger inn forbruk og anslag på det som forventes å bli gjennomført. Det blir så foretatt etterkalkyler ved årets slutt. Utgiftene til denne bistanden belastes selvkostområdene.

Av andre utgifter utover lønnsutgifter som oversteg kr 10 000 som belastes selvkostområdet avløp i 2013 var: strøm og nettleie (kr 132 000), kommunale avgifter (kr 69 000), leasing av transportmidler (kr 61 000), verktøy og redskaper (kr 34 000), kontingenter (kr 31 000), renovasjonsavgift (kr 20 000), lisenser (kr 14 000) og alarmkostnader (kr 114 000)

Kommunen leaser en bil til personell på Eide Vassverk BA. I tillegg kan Eide Vassverk BA nytte en bil som ellers brukes av kommunen/ vaktmestere. Det er rimelige leasede biler som

er i bruk. I tillegg har kommunen kjøpt en bil som tidligere var leaset. Kjøretøyene nyttes i resultatenhet teknisk og deler av utgiftene fordeles på selvkostområdene. Disse kjøretøyene nyttes av Eide Vassverk BA iht avtale. Utgiftene til kjøretøyene er fordelt på de enkelte selvkostområdene.

Investeringer

Bygging av nye avløpsanlegg skal følge de prioriteringer som er gitt i avløpsplan. Årlige investeringer tas inn i budsjett og behandles politisk. I planleggingsfase og når prosjekter skal legges ut på anbud leier Eide kommune inn ekstern konsulentbistand. Asplan Viak er nyttet i flere prosjekter de siste årene. Utgifter til planlegging, konsulentbistand og gjennomføring av prosjekter innen avløpsområdet belastes selvkostområdet.

Kapitalkostnader

Kapitalkostnader består i stor grad av avskrivninger og rentekostnader. Eide kommune har gode oversikter over når investeringer har vært foretatt i kloaknett, pumpestasjoner etc. Oversikt inkludert årstall for investering og avskrivningstid og en rekke annen relevant informasjon er tilgjengelig i oversikter som er levert av Momentum Selvkost AS.

Slamtømming

Kommunestyret skal treffe vedtak om gebyrene for avløp basert på «et oversalg over kommunens antatte direkte og indirekte kostnader knyttet til drifts-, vedlikeholds- og kapitalkostnader på ... avfallssektoren for de nærmeste tre til fem år. Overslaget skal så vidt mulig utarbeides i sammenheng med kommunens rullerende økonomiplan. Det skal også foreligge et overslag over hvilke beløp gebyrene antas å innbringe».

Avtale med RIR (Miljøservice AS) om slamtømming

Eide kommune har avtale RIR om tømming av slamavskillere, septiktanker. Dette arbeidet utføres av firmaet Miljøservice AS. RIR sender rapporter over feil i tanker mv til kommunen hvor teknisk avdeling har ansvar for å sende ut brev til abonnentene og følge opp.

Kommunen er forurensningsmyndighet. Hvordan tilsynsansvar skal ivaretas er ikke avklart, men det arbeides med å avklare dette sammen med nabokommuner. Eide kommune får oversendt feilrapport på anlegg fra RIR. Dette er et arbeid som ikke er planlagt. Eide kommune sin strategi er å rydde opp i egne anlegg først.

Ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdet slamtømming

Det er åtte ansatte som er lønnet i slamområdet med ulike satser. I intervju kom det fram at resultatenhetsleder teknisk får 3 % av sin lønn dekket av selvkostområdet slamområdet. Dette oppgis å være arbeid som i hovedsak er knyttet til behandling av klager. Merkantil/kontoransatt dekkes med 20 % på dette området. I tillegg belastes området med 3 % av stilling i regnskap som kompensasjon for arbeid knyttet til utfakturerings.

I tillegg dekkes en saksbehandler, to konsulenter/ rådgivere og to vaktmestre med til sammen 7 % stilling. Det foreligger ikke eksakte oppgaver som viser hvilket arbeid som disse utfører på området.

Driftsutgifter ut over avtale med RIR som belastes selvkostområdet slamtømming

Av andre utgifter utover lønnsutgifter som ble belastet selvkostområdet slamtømming i 2013 var: service og driftsavtaler (kr 52 000), kjøp av tjenester fra private (kr 25 000).

Andel kapitalkostnader

For slamtømming er nesten hele gebyrgrunnlaget driftsutgifter for alle kommunene. Eide kommune har ingen kapitalkostnader på området. Grunnen til dette er at kommunene som er med i interkommunale renovasjonssamarbeid ikke har egne anlegg med kapitalkostnader.

Renovasjon

Avtale med RIR bestemmer at RIR sender regning til Eide kommune og at kommunen deretter fakturerer kundene (innbyggerne).

Ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdet renovasjon

Det framkom i intervju og i mottatte interne oversikter at det er åtte ansatte i kommunen som er lønnet på selvkostområdet renovasjon med ulike satser. Dette er leder av resultatenhet teknisk som for behandling av klager etc dekkes på selvkostområdet med 3 % av sin lønn. Saksbehandler dekkes med 1 %. Området belastes med 20 % av lønnsutgiftene til merkantil/ kontor ansatt i teknisk. To vaktmestere dekkes med 1 % av lønn hver, to konsulenter/ rådgivere dekkes med 2 % av lønn hver, og regnskapsavdeling/ kommunekassa får dekket 3 % av lønnsutgiftene for en ansatt som skal dekke kostnader knyttet til utfakturering.

Driftsutgifter ut over avtale med RIR som belastes selvkostområdet renovasjon

Av andre utgifter utover lønnsutgifter som ble belastet selvkostområdet renovasjon i 2013 var: service og driftsavtaler (kr 52 000), kjøp av tjenester fra private (kr 23 000).

Andel kapitalkostnader

For renovasjon er nesten hele gebyrgrunnlaget driftsutgifter for kommunen. Eide kommune har ingen kapitalkostnader på området renovasjon. Grunnen til dette er at kommunene som er med i interkommunale renovasjonssamarbeid ikke har egne anlegg med kapitalkostnader.

Feiing

Avtale med Fræna kommune om tilsyn og feiing av pipeløp

På dette området har Eide kommune inngått en avtale med Fræna kommune som tar seg av feiingen. Det framkom i intervju at Eide kommunes eget arbeid er knyttet til å registrere, og følge opp antall piper som er registrert. Det ble i intervju opplyst at det har vært små avvik mellom rapport fra feier og det som kommunen har registeret som antall pipeløp. Utfakturering gjøres av kommunen. Eide kommune fakturerer, og fakturerte også tidligere, det antall pipeløp som kommunen har i sitt register.

Personell som jobber med selvkostområdet feiing i kommunen får lister fra Fræna kommune. Disse listene gir informasjon fra feier om de som har fått feiing, listene blir sammenlignet med egne lister.

Det ikke lovfestet at det skal være full kostnadsdekning på området feiing. Dette betyr at kommunen har mulighet til å vedta å subsidiere tjenesten/ dekke underskudd.

Resultatenhetsleder opplyste at det foreligger et kommunestyrevedtak som bestemmer at feiing skal dekkes av abonnementene fullt ut.

Ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdet feiing

Det er åtte ansatte som i 2014 er lønnet delvis av selvkostområdet feiing. Det er i hovedsak personell på regnskap og merkantil/ kontor som blir lønnet med henholdsvis 3 og 5 %. Ansatte i teknisk har ubetydelige stillingsbrøker på området med totalt 5 %. Gebyret for feiing

har de to siste årene øket betydelig. Dette er begrunnet med at det har vært underskudd på dette selvkostområdet i flere år.

Andel kapitalkostnader

For feiing er nesten hele gebyrgrunnlaget driftsutgifter. I Eide er ingen del av gebyrgrunnlaget kapitalkostnader. Grunnen til dette er at Eide kommune samarbeider med nabokommune, og derfor ikke har egne anlegg med kapitalkostnader.

6.3 Vurdering og anbefalinger

Eide kommune skal ha et system som sikrer at kun henførbare utgifter belastes selvkostområdene. Systemet som kommunen nytter er utarbeidet av Momentum Selvkost AS. Det er imidlertid kommunen selv som avgjør hvilke utgifter og omfanget av dette som skal belastes selvkostområdene.

Det anbefales i retningslinjene for beregning av selvkost at det gis opplysninger om beregninger av gebyrfinansierte selvkosttjenester i noter til kommunens regnskap. Videre er det naturlig å omtale selvkostresultater og fondsutvikling i årsrapport eller årsberetning. Selvkostkalkylene i Eide kommune utarbeides som en spesifikk oppstilling utenom regnskapet, og selvkostresultater omtales i årsrapport.

Kommunen har på de tilsette selvkostområdene avtale med eksterne virksomheter. Revisjonen har hatt avtalene tilgjengelig, men har ikke vært i kontakt med selskapene og har ikke vurdert innholdet i avtalene. Revisjonen ser imidlertid at oppgaven med informasjon og oppfølging av kunder til en viss grad er lagt til selskapene, og at kommunen i tillegg løser noe av dette arbeidet med egne ansatte. Eide kommune bør dokumentere hvilke oppgaver som utføres av avtalepartene på selvkostområdene og hvilke oppgaver ansatte i kommunen utfører på disse områdene. Hvis det utføres dobbeltarbeid bør dette synliggjøres, slik at det kan tas stilling til om dette er ønskelig.

Direkte kostnader

De direkte kostnadene som belastes selvkostområdene er i all hovedsak knyttet til arbeid som utføres av eksterne virksomheter, som utfører arbeid iht avtale med Eide kommune. Et unntak fra dette er noe planlegging og gjennomføring av investeringer på avløpsområdet.

Indirekte kostnader påløpt i arbeid hos eksterne virksomheter

Indirekte kostnader som oppstår i de eksterne virksomhetene som utfører arbeidene på selvkostområdene skal belastes det enkelte selvkostområdet. Eide kommune bør ha oversikt over dette slik at kommunen vet hvilke kostnader kommunen betaler for.

Indirekte kostnader påløpt i Eide kommune

Det er beregnet selvkost for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Når Eide kommune mottar faktura fra ekstern virksomhet pluss kommunen på egne indirekte kostnader i selvkostberegningen for disse områdene.

Kommunen opplyser at de ikke har indirekte kostnader som ikke er med i selvkostberegningen. Ut fra kommunens vurdering er alle henførbare kostnader med. Basert på gjennomgang av underlagsdokumentasjon og regnskap på selvkostområdene for 2013 kan ikke revisjonen se at det er henførbare kostnader som ikke er tatt med.

Eide kommune har fordelt utgifter inkludert lønnsutgiftene som kommunen selv har hatt på selvkostområdene. For eksempel er del av lønn til enhetsleder, konsulent, regnskapsansvarlig og en rekke mindre stillingsbrøker i Resultatenhet teknisk fordelt på det enkelte selvkostområdene ut fra antatt arbeidsbyrde.

Eide kommune har ansvar for å påse at beregningen av gebyrene er i tråd med regelverket. De indirekte kostnadene som kommunen selv har er ikke basert på tidsregistrering. Totalt utgjør dette i overkant av 1,5 stillinger hvert år på de fire selvkostområdene. For å sikre at selvkostområdene ikke subsidierer annen aktivitet i kommunen eller at selvkostområdene blir subsidiert av kommunen, anbefales det at det i perioder registreres faktisk tidsbruk på selvkostområdene.

Kapitalkostnader – før- og etterberegning

For selvkostområdene slamtømming, renovasjon og feiing er tilnærmet hele gebyrgrunnlaget driftsutgifter. I Eide er ingen del av disse gebyrgrunnlagene kapitalkostnader. Grunnen til dette er at Eide kommune er med i interkommunalt samarbeid, og derfor ikke har egne anlegg med kapitalkostnader på disse områdene.

Kapitalkostnader på selvkostområdet avløp skal før- og etterberegnes. Iht balansen pr. 1.1.2013 har investeringene en verdi på kr 21 220 456. Renten er beregnet med sats på 2,63 % som er statsobligasjoner med 3 års gjenstående løpetid med et tillegg på 1 prosentpoeng, og utgjorde kr 558 098. Avskrivningene blir beregnet lineært, ved å ta investeringen og dele på antall avskrivningsår. Summen av avskrivninger ble med dette kr 676 530 i 2013. Rentene ble beregnet til kr 558 098.

I vår gjennomgang av etterberegningen for avløpsområdet ble det kun funnet kostnader som er relatert til området. Vi kan ikke se at det er tatt med ikke henførbare kostnader i selvkostberegningen for området.

Anbefaling 2:

Eide kommune bør ta i bruk de nye retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14) som trer i kraft 1.1.2015, og gjennom dette bli tydeligere på hva som legges inn av utgifter på selvkostområdene.

Anbefaling 3:

For å sikre at selvkostområdene ikke subsidierer annen aktivitet i kommunen, eller at selvkostområdene blir subsidiert av kommunen, anbefales det at det i perioder registreres faktisk tidsbruk for ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdene.

7 Avsetning til og bruk av fond

7.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Er avsetning til og bruk av fond i Eide kommune i samsvar med regelverket?

Revisjonskriterier

Eide kommune har ett fond pr selvkostområde, der:

- a. overskudd
 - settes på selvkostfond
 - tas med i beregningen påfølgende budsjettår
 - brukes innen 5 år
- b. underskudd
 - settes på memoriakonto
 - tas med i beregningen påfølgende budsjettår
 - dekkes inn senest innen 5 år

Prinsippet om selvkost innebærer at brukerne bare skal betale for tjenester de selv har nytte av. Dagens brukere skal ikke subsidiere fremtidige brukere.

Selvkostregnskapet gjøres opp hvert år gjennom en etterberegning. Hvis det blir overskudd på et selvkostområde, skal overskuddet settes av på et selvkostfond (et bundet driftsfond). Det skal være ett fond pr selvkostområde.

Som hovedregel skal selvkostfondet tas til inntekt i førberegningen av selvkostgebyrer det påfølgende året. I følge retningslinjene må avsatt overskudd i fondet tas til inntekt i gebyrregnskapet innen 5 år etter at overskuddet ble avsatt. Overskudd/ fondet kan brukes til lavere gebyrer påfølgende budsjettår, eller til investeringer på området.

For renovasjon skal gebyrinntektene gi full kostnadsdekning. På de andre gebyrområdene vedtar kommunestyret i hvilken grad gebyrinntektene skal dekke inn kostnadene.

Eide kommune har vedtatt selvkost på de områdene som undersøkes i forvaltningsprosjektet. Hvis etterberegningen viser en lavere dekningsgrad enn den kommunestyret har vedtatt, blir det underdekning (underskudd) i selvkostregnskapet. Det blir underdekning (underskudd) hvis gebyrene ikke dekker alle kostnadene. Underskudd i selvkostregnskapet skal det føres på en memoriakonto i balansen. Underskuddet skal dekkes inn i førberegningen for selvkost påfølgende budsjettår. Også underskudd skal være dekket inn senest 5 år etter at det oppstod. Underskudd kan føre til høyere gebyrer de påfølgende årene.

Går et selvkostområde i minus flere år på rad, føres dette opp på memoriakontoen, og dekkes inn i selvkostberegningen det påfølgende året. For eksempel:

	År X	År X + 1	År X + 2
Underskudd	10 000	20 000	35 000
UB memoriakonto	10 000	30 000	55 000

Underdekning for år X i kommunen tas med i selvkostberegningen i år X+2, beregningen blir dermed slik: 10 000 + 20 000 + 35 000 – 10 000 = 55 000.

Hvis kommunen har en memoriakonto på et selvkostområde, og går med overskudd påfølgende år, skal overskuddet først redusere memoriakontoen. Hvis overskuddet var større enn beløpet på memoriakontoen, skal differansen føres på et selvkostfond. Da har ikke kommunen lenger en memoriakonto på området.

7.2 Fakta

Under gjengis etterkalkyle for 2008 til 2013 i Eide kommune (basert på regnskapstall).

Etterkalkyle selvkost AVLØP	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avsatt til fond					355 436	300 747
Bruk av fond	-1 456 831	-445 895	-1 065 829	-1 035 083		
Selvkostfondet 31.12	401 748	-44 147	-1 109 976	-2 145 059	-1 789 623	-1 488 877

Etterkalkyle selvkost SLAMTØMMING	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avsatt til fond	58 140				361 050	
Bruk av fond		-439 407	-81 897	-842 739		-277 231
Selvkostfondet 31.12	330 072	-109 335	-191 232	-1 033 971	-672 921	-950 153

Etterkalkyle selvkost RENOVASJON	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avsatt til fond	6 663					
Bruk av fond		-87 848	-228 094	-388 709	-419 371	-193 971
Selvkostfondet 31.12	718 551	630 703	402 609	13 900	-405 444	-599 415

Etterkalkyle selvkost FEIING	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avsatt til fond					42 557	106 830
Bruk av fond	-102 253	-157 756	-318 831	-359 860		
Selvkostfondet 31.12	-190 724	-348 480	-667 311	-1 027 171	-984 599	-877 769

Eide kommune inngikk i 2011 avtale med Momentum Selvkost AS, og får som del av avtalen bistand til å utarbeide før- og etterkalkyler på selvkostområdene. I saksutredning til sak 6/2011 er det gitt informasjon om selvkostområdene og forslag til gebyrsatser for 2012 og kalkyle for en etterfølgende femårsperiode.

Basert på den bistand som Momentum Selvkost AS yter fremmes sak for kommunestyret om selvkostberegning for fastsettelse av gebyrer med virkning for etterfølgende år innenfor selvkostområdene; avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

I saksutredning til sak 69/2012 er det gitt forslag til gebyrsatser. Videre viser saksutredningen oversikt over forventede utgifter og inntekter på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Saksutredningen gir informasjon om status for selvkostområdene. For hvert av selvkostområdene gis det tabellarisk framstilling av prognose og budsjett for perioden 2012 til 2017 og grafisk framstilling av kostnadene for samme periode.

I sak 60/2013 er det gitt en oversiktlig saksframstilling der det gis informasjon om:
1) kommunale gebyrer innenfor selvkostområdene – budsjett 2014 2) utfordringer med selvkostbudsjettet 3) generelle forutsetninger 4) gebyrutvikling avløp, renovasjon, slamtømming og feiing. I tillegg er det egne kapitler om henholdsvis avløp, slamtømming, renovasjon og feiing for perioden 2012-2017 med informasjon om: a) gebyrsatser b) driftsutgifter c) kapitalkostnader d) indirekte kostnader e) gebyrinntekter f) selvkostfond g) selvkostoppstilling

7.3 Vurdering

Eide kommune har over mange år hatt negative selvkostfond på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

Hvis underskuddet er større enn selvkostfondet skal differansen føres på en memoriakonto. Da har ikke kommunen lenger et selvkostfond på området. På selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing har det ikke vært overskudd siden henholdsvis 2008, 2008, 2011 og 2006. Selvkostfondene i Eide kommune er i minus og kommunen har da ikke selvkostfond. Underskudd skal føres på memoriakonto. Kommunerevisjonen har påpekt dette overfor Eide kommune i 2013. Kommunerevisjonen legger til grunn at underskudd nå føres på memoriakonto.

Revisjonen registrerer at Eide kommune, med bistand fra Momentum Selvkost AS, har utarbeidet oversikter som skal sikre at underskuddene på selvkostområdene dekkes inn iht plan. Dette vil føre til en økning i gebyrnivået før kommunen kan opprette selvkostfond, og nivå på gebyrene kan reduseres eller flate ut. De oversikter som er utarbeidet for før- og etterkalkyle for 2013 gir etter revisjonens vurdering tilstrekkelig informasjon.

8 Samlede vurderinger og anbefalinger

Kostnader som oppstår i de eksterne virksomhetene som utfører arbeidene på selvkostområdene skal belastes det enkelte selvkostområdet. Revisjonen har ikke vurdert avtalene Eide kommune har på selvkostområdene. Eide kommune skal imidlertid ha oversikt over innholdet i avtalene slik at kommunen vet hvilke kostnader kommunen betaler for, og gjennom dette hvilke oppgaver kommunen selv skal løse på selvkostområdene.

Eide kommune og selskapene som utfører arbeid på selvkostområdene har egne hjemmesider for å gi publikum informasjon og service. Eide kommune bør gjøre informasjon om selvkost, og grunnlaget for gebyr, bedre tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Den gjennomgang som revisjonen har hatt av selvkostområdene viser at det stadig er endringer i hvilke ansatte i Eide kommune som arbeider på de ulike selvkostområdene. Det er opplyst at oversikter kommunen har er et «grovt anslag». Eide kommune bruker i stor grad samme prosentsatser hvert år, og kommunen ser også på hva andre kommuner belaster selvkostområdene.

Eide kommunen har ansvar for å påse at beregningen av gebyrene er i tråd med regelverket. De indirekte kostnadene som kommunen selv har er basert på et «grovt anslag». Totalt utgjør dette i overkant av 1,5 stillinger hvert år på de fire selvkostområdene. For å sikre at selvkostområdene ikke subsidierer annen aktivitet i kommunen, eller at selvkostområdene blir subsidiert av kommunen, anbefaler revisjonen at det i perioder registreres faktisk tidsbruk på selvkostområdene.

Eide kommune er i forvaltningsrevisjonsrapporten vurdert opp mot krav i lov og forskrift på de ulike tjenesteområder kommunene har ansvaret for. Revisjonen har i sin vurdering nytt retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester som kommunal- og regionaldepartementet utgav i januar 2003 (H-2140). Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet nye retningslinjer for hvordan selvkost, og dermed også den øvre rammen for gebyrinntektene fra innbyggerne, bør beregnes. Disse vil erstatte retningslinjene

fra 2003 fra og med 2015. Det er viktig at Eide kommune tar i bruk de nye retningslinjene og blir tydeligere på hva som legges inn av utgifter på selvkostområdene.

De nye retningslinjene (H-3/14) er bedre tilpasset dagens situasjon, der tjenestene i mange tilfeller er skilt ut i egne selskaper. I den nye veilederen legges det opp til at grunnlagsdataene kan hentes fra selskapets egne regnskaper, og det er presisert at eventuelle selvkostfond kan legges i selskapet, og ikke nødvendigvis må ligge i kommunen. Kommunens plikt til å dokumentere selvkostberegningene er presisert.

Eide kommune har over mange år hatt negative selvkostfond på områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Hvis underskuddet er større enn selvkostfondet skal differansen føres på en memoriakonto. Kommunerevisjonen har tidligere påpekt dette, og legger til grunn at underskudd på selvkostfondene føres på memoriakonto.

Eide kommune har i perioden hatt egne fond for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing slik regelverket tilsier, og over- og underskudd er tillagt de respektive fondene. Fondene på selvkostområdene har de senere år hatt store negative tall. Kommunen har foretatt regnskapsmessige avsetninger i henhold til regelverket for å dekke opp de negative fondene. I praksis betyr det at kommunen per 31.12.2013 hadde forskuttert kostnader for kommunens innbyggere med om lag 4 millioner kroner på selvkostområdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing. Revisjonens gjennomgang viser at Eide kommune sikrer at rente basert på akkumulert underskudd er belastet selvkostregnskapet.

Revisjonen registrerer at Eide kommune, med bistand fra Momentum Selvkost AS, har utarbeidet oversikter som skal sikre at underskuddene på selvkostområdene dekkes inn iht plan. De oversikter som er utarbeidet for før- og etterkalkyle for 2013 gir etter revisjonens vurdering tilstrekkelig informasjon.

Anbefalinger

Forvaltningsrevisjonsprosjektet har avdekket noen forbedringspunkter, som det i rapporten er redegjort for. De forhold som revisjonen trekker fram som anbefalinger er:

1. Eide kommune bør gjøre informasjon om selvkost, og grunnlaget for gebyr, bedre tilgjengelig på kommunens hjemmeside.
2. Eide kommune bør ta i bruk de nye retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14) som trer i kraft 1.1.2015, og gjennom dette bli tydeligere på hva som legges inn av utgifter på selvkostområdene.
3. For å sikre at selvkostområdene ikke subsidierer annen aktivitet i kommunen, eller at selvkostområdene blir subsidiert av kommunen, anbefales det at det i perioder registreres faktisk tidsbruk for ansatte i Eide kommune som arbeider på selvkostområdene.

Molde 18.11.2014

Sigmund Harneshaug
distriktsrevisor

Einar Andersen
forvaltningsrevisor

Vedlegg

1. Referanser og kilder
2. Revisjonskriterier
3. Etterkalkyle for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing i perioden 2008 til 2013

Vedlegg 1: Referanser og kilder

1. Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
2. Forskrift 15. juni 2004 nr. 905 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv
3. Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og avfall (forurensningsloven)
4. Forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
5. Lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)
6. Lov 14. juni 2002 nr. 20 om brann, eksplosjon, og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)
7. Forskrift 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn (forskrift om brannforebygging)
8. Forskrift for tvungen renovasjon, tømming av slamavskillere, tette tanker m.v. i RIR kommunene
9. Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, H-2140, Kommunal- og regionaldepartementet, januar 2003. Disse Retningslinjer erstattes fra 1.1.2015 av H-3/14 (se under)
10. Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, H-3/14, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014 (trer i kraft 1.1.2015)
11. Delegasjonsskriv for Eide kommune
12. Avtale mellom Eide kommune og Eide Vassverk BA om samarbeid på området avløp
13. Selskapsavtale med RIR
14. Avtale mellom RIR og Miljøservice AS om slamtømming
15. Avtale mellom Eide kommune og Fræna kommune om feiing
16. Avtale mellom Eide kommune og Momentum Selvkost AS
17. Tiltaksplan for avløp i Eide sentrum (2013)
18. Hovedplan avløp
19. Sak om gebyr behandlet av kommunestyre i Eide kommune (2009, 2010, 2011, 2012 og 2013)
20. Beregning av lønnskostnader i Eide kommune på selvkostområdene (internt notat)
21. Brukerveiledning for Selvkostmodellen, Momentum Selvkost AS
22. Etterkalkyle 2013 for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing (Momentum Selvkost AS)
23. Regnskap for Eide kommune for årene 2008 til 2013

Vedlegg 2: Revisjonskriterier

Kommunal- og regionaldepartementet har utarbeidet «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester», som utdypet hvilke kostnader som skal være med i selvkostberegningen. Disse retningslinjene har betegnelsen H-2140 og er fra 2003. Retningslinjene erstattes fra 1.1.2015 av H-3/14.

Kommunens handlingsrom når det gjelder vann- og avløpsgebyr var fram til 30.6.2012 regulert av lov av 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter. Lov 16. mars nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) trådte i kraft 01.07.12. Videre gjelder forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensing (forurensningsforskriften) kapittel 16 Kommunale vann- og avløpsgebyrer. Brukerne av tjenesten bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.

Lov om vern mot forurensning og om avfall – forurensningsloven – av 13. mars 1981, sist endret i lov av 19. juni 2009 har bestemmelser om avfallsområdet. I § 34 gis et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling. Kommunene er altså pålagt å ha full kostnadsdekning. Klima- og forurensningsdirektoratet har utarbeidet egne retningslinjer blant annet for hvordan kommunene kan differensiere avfallsgebyrene. Disse retningslinjer supplerer retningslinjene fra Kommunal og regionaldepartementet på andre tema enn selvkost.

For feiing gjelder lov 14. juni 2002 nr. 20 om brann, eksplosjon, og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og forskrift 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn (forskrift om brannforebygging). Brannvernloven § 28 bestemmer at brukerbetaling for feiing maksimalt kan dekke selvkost. Det er med andre ord ikke pålagt full kostnadsdekning.

Eide kommune har vedtatt selvkost for områdene avløp, slamtømming, renovasjon og feiing.

Kapittel 5: Er beregning av gebyr i samsvar med selvkostreglene for de enkelte tjenestene?

I følge kommuneloven § 23 nr.2 skal rådmannen påse at saker til behandling i kommunestyret er forsvarlig utredet. Det innebærer at rådmannen må sørge for en forsvarlig utredning av de forventede kostnader på hvert selvkostområde.

Det framgår av «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester» H-2140 kapittel 1.3. at kommunen skal foreta en etterkalkulasjon av de reelle kostnadene innenfor de aktuelle tjenesteområdene. I følge *KRS 6 foreløpig standard om noter og årsberetning* bør etterberegningen av selvkostregnskapet være en av notene til kommuneregnskapet.

Problemstilling

Foretas det før- og etterberegning av selvkostkalkylen i Eide kommune?

Revisjonskriterier for før- og etterberegning

- Eide kommune foretar en førberegning av kommunens kostnader på selvkostområdene
- Eide kommune foretar en etterberegning på selvkostområdene
- Eide kommune legger fram resultatet av etterberegningen for kommunestyret sammen med regnskapet

Kapittel 6: Blir alle henførbare kostnader belastet?

Kommunen kan ikke ta høyere gebyr enn det som dekker kommunens kostnader på selvkostområdene. Hvilke kostnader som skal være med i selvkostberegningen er utdypet i «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester». Nye retningslinjer for selvkost er vedtatt og trer i kraft 1.1.2015. Denne forvaltningsrevisjonen er basert på retningslinjene fra 2003, som var de som gjaldt i den perioden som revisjonen har vurdert.

Bare kostnader som har sammenheng med framstillingen av tjenesten skal tas med i beregningen av selvkost. Disse kostnadene sier vi er henførbare. Det kan være både direkte og indirekte kostnader.

Retningslinjene deler opp produksjon av tjenesten i kjerneproduktet, tilleggssytelser og støttetjenester. Kjerneproduktet er selve rensing av avløp henting av avfall og så videre.

Henførbare kostnader til kjerneproduktet

Kostnadene knyttet til kjerneproduktet kan være både driftskostnader og kapitalkostnader, og er alltid henførbare.

Typiske driftskostnader er lønn til de som produserer tjenesten og kjøp av varer og tjenester direkte knyttet til tjenesten.

Kapitalkostnadene er knyttet til bruk av egne anleggsmidler, og skal beregnes på grunnlag av de investeringskostnadene kommunen faktisk hadde. Kommunen skal beregne lineære avskrivninger av anleggene. Lineære avskrivninger beregnes ved å ta investeringskostnaden og dele på forventet levetid for anleggsmiddelet. Anleggsmiddelet føres i balansen med verdien av investeringskostnaden. Hvert år reduserer man verdien av anleggsmiddelet med det faste beløpet, til anleggsmiddelet ikke lenger har en verdi i regnskapet. Avskrivningen føres som en årlig kostnad i driftsregnskapet.

Avskrivningene starter normalt året etter at investeringsprosjektet er ferdigstilt. Kommunen skal også beregne en rentekostnad for investeringskostnadene. Rentekostnaden skal være basert på effektiv rente på norske statsobligasjoner med 3 års gjenværende løpetid, med et tillegg på 1 prosentpoeng.

Henførbare kostnader til tilleggssytelser og støttefunksjoner

Tilleggssytelser bidrar til å gi en helhetlig tjeneste til brukerne, for eksempel:

- kundekontakt
- ledelse og organisering
- saksbehandling
- fakturering og regnskap

Støttefunksjoner er pålagte eller nødvendige aktiviteter som er vanskelig å avgrense

- personalkontor
- bedriftshelsetjeneste
- kommunens øverste politiske og administrative ledelse

Retningslinjene anbefaler at de indirekte kostnadene er med i beregningen.

Ikke henførbare kostnader

Ikke henførbare kostnader er kostnader som ikke skal være med i selvkostberegningen:

- administrativ ledergruppe (rådmannen og sektorlederne)
- folkevalgte organer: kommunestyret, formannskap, samt faste utvalg, styrer og komiteer

- aktiviteter som understøtter administrativ og strategisk ledelse: saksfremlegg, kommuneplan, økonomiplan, budsjett og sektorplan
- kostnader til mellomledere når disse leder tjenesteleidere

Problemstilling

Blir alle henførbare kostnader belastet selvkostområdene i Eide kommune?

Revisjonskriterier

- Eide kommune tar henførbare kostnader med i selvkostberegningen
- Eide kommune sine kapitalkostnader skal baseres på investeringskostnader
- Eide kommune beregner finanskostnader ut fra riktig rentefot
- Eide kommune tar ikke med ikke henførbare kostnader i selvkostberegningen

Kapittel 7: Er avsetning til og bruk av fond i samsvar med regelverket?

Prinsippet om selvkost innebærer at brukerne bare skal betale for tjenester de selv har nytte av. Dagens brukere skal ikke subsidiere eller bli subsidiert av fremtidige brukere.

Selvkostregnskapet gjøres opp hvert år gjennom en etterberegning. Hvis det blir overskudd på et selvkostområde, skal overskuddet settes av på et selvkostfond (et bundet driftsfond). Det skal være ett fond pr selvkostområde.

Som hovedregel skal selvkostfondet tas til inntekt i førberegningen av selvkostgebyrer det påfølgende året. I følge retningslinjene må avsatt overskudd i fondet tas til inntekt i gebyrregnskapet innen 5 år etter at overskuddet ble avsatt. Overskudd/ fondet kan brukes til lavere gebyrer påfølgende budsjettår.

For avløp, slamtømming, renovasjon og feiing har kommunestyret vedtatt at gebyrinntektene skal dekke inn kostnadene. Hvis etterberegningen viser at kostnadene er høyere enn gebyrinntektene, blir det underskudd (underdekning) i selvkostregnskapet. Underskudd i selvkostregnskapet skal føres på en memoriakonto i balansen. Memoriakonto er en praktisk hjelp til å huske føringer som skal med i regnskapet senere. Hvis kommunen har selvkostfond på et område, og går med underskudd påfølgende år, skal underskuddet trekkes fra selvkostfondet. Hvis underskuddet var større enn selvkostfondet føres differansen på en memoriakonto. Da har ikke kommunen lenger et selvkostfond på området. Hvis kommunen har en memoriakonto på et selvkostområde, og går med overskudd påfølgende år, skal overskuddet først redusere memoriakontoen. Hvis overskuddet var større enn beløpet på memoriakontoen, skal differansen føres på et selvkostfond. Da har ikke kommunen lenger en memoriakonto på området.

Underskuddet skal dekkes inn i førberegningen for selvkost påfølgende budsjettår. I følge retningslinjene skal også underskudd være dekket inn senest 5 år etter at det oppstod. Underskudd kan føre til høyere gebyrer de påfølgende årene.

Problemstilling

Er avsetning til og bruk av fond i Eide kommune i samsvar med regelverket?

Revisjonskriterier

Eide kommune har ett fond pr selvkostområde, der:

- a. overskudd
 - settes på selvkostfond

- tas med i beregningen påfølgende budsjettår
- brukes innen 5 år
- b. underskudd
 - settes på memoriakonto
 - tas med i beregningen påfølgende budsjettår
 - dekkes inn senest innen 5 år

Vedlegg 3: Etterkalkyle for 2008 til 2013 i Eide kommune

Under gjengis etterkalkyle for 2008 til 2013 i Eide kommune (basert på regnskapstall)

2013

Etterkalkyle selvkost 2013	Feiing	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming
Gebyrinntekter	769 211	3 956 559	3 938 039	645 522
Driftsinntekter	769 211	3 956 559	3 938 039	645 522
Direkte driftsutgifter	618 721	2 173 684	4 104 267	886 955
Avskrivningskostnad	0	676 530	0	0
Kalkulatorisk rente (2,63 %)	0	558 098	0	0
Indirekte netto driftsutgift	17 848	174 670	12 180	12 105
Indirekte avskrivningskost	651	15 105	1 157	1 157
Indirekte kalkulatorisk rente (2,63 %)	671	14 614	1 194	1 194
Driftskostnader	637 891	3 612 700	4 118 797	901 410
+/- Kalkulert renteinntekt/-kost. selvkostfond (2,63 %)	-24 490	-43 112	-13 214	-21 343
Resultat	106 830	300 747	-193 971	-277 231
Kostnadsdekning i %	120,6 %	109,5 %	95,6 %	71,6 %

Framførbart underskudd 01.01	-984 599	-1 789 623	-405 444	-672 921
-/+ Bruk av/ avsetning til selvkostfond	106 830	300 747	-193 971	-277 231
Framførbart underskudd 31.12	-877 769	-1 488 877	-599 415	-950 153

Inngående balanse – Selvkostfond (1.1)	-984 599	-1 789 623	-405 444	-672 921
Utgående balanse – Selvkostfond (31.12)	-877 769	-1 488 877	-599 415	-950 153

2012

Etterkalkyle selvkost 2012	Feiing	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming
Gebyrinntekter	595 791	3 407 212	3 379 966	535 739
Driftsinntekter	595 791	3 407 212	3 379 966	535 739
Direkte driftsutgifter	629 562	2 258 791	3 994 490	353 476
Avskrivningskostnad	0	600 299	0	0
Kalkulatorisk rente (2,44 %)	0	490 262	0	0
Indirekte netto driftsutgift	17 850	186 477	23 544	23 858
Indirekte avskrivningskost	651	15 105	1 157	1 157
Indirekte kalkulatorisk rente (2,44 %)	639	13 927	1 136	1 136
Driftskostnader	648 702	3 564 861	4 020 326	379 626
+/- Korrigering av tidligere års feil i kalkyle	120 026	561 089	225 762	226 762
+/- Kalkulert renteinntekt/-kost. selvkostfond (2,44 %)	-24 544	-48 003	-4 777	-20 824
Resultat	42 572	355 436	-419 345	361 050
Kostnadsdekning i %	91,8 %	95,6 %	84,1 %	141,1 %

Selvkostfondet 01.01	-1 027 171	-2 145 059	13 900	-1 033 971
-/+ Bruk av/ avsetning til selvkostfond	42 572	355 436	-419 345	361 050
Selvkostfondet 31.12	-984 599	-1 789 623	-405 444	-672 921

Inngående balanse – Selvkostfond (1.1)	-1 027 171	-2 145 059	13 900	-1 033 971
Utgående balanse – Selvkostfond (31.12)	-984 599	-1 789 623	-405 444	-672 921

2011

Etterkalkyle selvkost 2011	Feiing	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming
Driftsutgift	737 901	2 614 756	3 981 414	1 123 331
Avskrivingskostnad	0	561 089	0	0
Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	0	577 022	0	0
Sum direkte kostnader	737 901	3 752 867	3 981 414	1 123 331
Interntjenester – Netto driftsutgift	37 631	183 372	72 078	72 826
Interntjenester – Avskrivingskostnad	651	15 105	1 157	1 157
Interntjenester – Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	880	19 227	1 564	1 564
Sum indirekte kostnader	39 162	217 704	74 799	75 547
Sum kostnader	777 063	3 970 572	4 056 213	1 198 878
Kommunale avgifter og gebyrer	444 653	2 821 188	3 660 756	375 188
Diverse inntekter	0	0	0	0
Tilknytningsavgift momspiktig	0	149 502	0	0
Øvrige salgsinntekter	0	18 328	0	0
Overføring med krav til motytelse	0	-799	0	799
Overføring uten krav til motytelse	0	0	0	0
Sum direkte inntekter	444 653	2 988 220	3 660 756	375 987
+/- Regnskapsført bruk av/ avsetning til selvkostfond	0	0	0	0
+/- Kalkulert renteinntekt/-kost. selvkostfond	-27 451	-52 732	6 747	-19 848
+/- Gevinst/ tap ved salg/ utrangering av anleggsmidler	0	0	0	0
Sum inntekter fra fond mv.	-27 451	-52 732	6 747	-19 848
Sum inntekter	417 203	2 935 489	3 667 504	356 138
Kostnadsdekning (Sum inntekter/ Sum kostnader)	54 %	74 %	90 %	30 %
Finansiell dekningsgrad (KOSTRA)	57 %	75 %	90 %	31 %
Foreløpig selvkostresultat (inntekter minus kostnader)	-359 860	-1 035 083	-388 709	-842 739
Eventuelt tilskudd el. Over kommunekassen	0	0	0	0
Selvkostresultat (til selvkostfond)	-359 860	-1 035 083	-388 709	-842 739

Inngående balanse - Selvkostfond	-667 311	-1 109 976	402 609	-191 232
Utgående balanse - Selvkostfond	-1 027 171	-2 145 059	13 900	-1 033 971

2010

Etterkalkyle selvkost 2010	Feiing	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming
Driftsutgift	451 164	2 057 849	3 584 269	214 755
Avskrivingskostnad	0	472 214	0	0
Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	0	509 953	0	0
Sum direkte kostnader	451 164	3 040 017	3 584 269	214 755
Interntjenester – Netto driftsutgift	121 790	533 149	169 900	166 281
Interntjenester – Avskrivingskostnad	422	9 145	750	750
Interntjenester – Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	623	13 505	1 108	1 108
Sum indirekte kostnader	122 835	555 799	171 758	168 140
Sum kostnader	574 000	3 595 816	3 756 027	382 895
Kommunale avgifter og gebyrer	271 447	2 470 036	3 524 865	305 174
Diverse inntekter	0	0	0	0
Tilknytningsavgift momspiktig	0	74 863	0	0
Øvrige salgsinntekter	0	0	0	0
Overføring med krav til motytelse	1 296	5 053	-14 808	1 024
Overføring uten krav til motytelse	0	0	0	0
Sum direkte inntekter	272 742	2 549 953	3 510 057	306 198
+/- Regnskapsført bruk av/ avsetning til selvkostfond	0	0	0	0
+/- Kalkulert renteinntekt/-kost. selvkostfond	-17 573	-19 966	17 876	-5 200
+/- Gevinst/ tap ved salg/ utrangering av anleggsmidler	0	0	0	0
Sum inntekter fra fond mv.	-17 573	-19 966	17 876	-5 200
Sum inntekter	255 169	2 529 987	3 527 933	300 998
Kostnadsdekning (Sum inntekter/ Sum kostnader)	44 %	70 %	94 %	79 %
Finansiell dekningsgrad (KOSTRA)	47 %	71 %	93 %	80 %
Foreløpig selvkostresultat (inntekter minus kostnader)	-318 831	-1 065 829	-228 094	-81 897
Eventuelt tilskudd el. Over kommunekassen	0	0	0	0
Selvkostresultat (til selvkostfond)	-318 831	-1 065 829	-228 094	-81 897

Inngående balanse - Selvkostfond	-348 480	-44 147	630 703	-109 335
Utgående balanse - Selvkostfond	-667 311	-1 109 976	402 609	-191 232

2009

Etterkalkyle selvkost 2009	Feiing	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming
Driftsutgifter	413 627	1 828 295	3 476 918	671 778
Avskrivninger		409 397		
Støttefunksjoner	4 100	83 365	83 365	83 365
Kalkulatorisk rente		497 025		
Sum utgifter	417 727	2 818 082	3 560 283	755 143
Driftsinntekter	-259 971	-2 357 282	-3 445 777	-303 490
Netto	157 756	460 800	114 506	451 653
Avsetning				
Bruk av fond		416 653	114 505	342 318
Avsetning fordringer	157 756	44 147		109 335
Inngående balanse anlegg 2009		13 396 909	745 209	
Inngående balanse bundne driftsfond		416 653	114 506	342 318
Tidligere års underskudd	190 724			
Kalkulatorisk rente		3,71 %		
Rente på fond	0	-14 905	-26 658	-12 246
Utgående balanse anlegg 2009		12 987 512		
Utgående balanse bundne driftsfond	0	0	630 703	0
Udekket underskudd selvkost	348 480	44 147	0	109 335
Inngående balanse – Selvkostfond (1.1)	-190 724	401 748	718 551	330 072
Utgående balanse – Selvkostfond (31.12)	-348 480	-44 147	630 703	-109 335

2008

Selvkostregnskap 2008 (Etterkalkyle selvkost 2008)	Feiing	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming
Utgifter til drift av selvkostområdet	345 000	2 550 405	3 028 589	129 293
Avskrivning er 2008		349 830		
Diverse inntekter (underskudd ført mot kortsiktig fordring)	-190 724			
Sum utgifter		2 900 235		
Sum fakturerte avgifter	-246 847	-2 038 273	-3 121 459	-289 412
Sum netto utgifter til drift av selvkostområdet		861 961		-160 119
Sum inntekter ved drift av selvkostområdet	-92 571		-92 870	
Sum fordelte utgifter vedrørende selvkostberegninger	4 100	76 972	86 208	101 980
Sum kalkulatoriske renter i selvkostområdet		517 897		
Netto utgifter 2008		1 456 830		
Netto inntekter 2008	-88 471		-6 662	-58 139
Som er inndeckt fra «Selvkostfondet»		-1 456 830		
Som er avsatt til selvkostfondet			6 662	58 139
Bruk av bundne driftsfond (2007 negativt fond tatt inn)	88 471			
Til gode på kortsiktig fordringer	190 724			
Inngående balanse – Selvkostfond (1.1)	-88 471	1 858 579	711 888	271 932
Utgående balanse – Selvkostfond (31.12)	-190 724	401 748	718 551	330 072